

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 208

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

IX METAI

JURGIS BLEKAITIS

DU DEBIUTAI

Birutė Pūkelevičiūtė — *Metūgės*. Išleido Baltija, Toronto, 1952 m. Iliustravo ir viršelį piešė Juozas Akstinas.

V. Kazokas — *Sapnų pėdomis*. Eilėraščiai. Išleido Mykolas Morkūnas, Chicago, 1953 m. Viršelį ir titulinį puslapį piešė Paulius Augius.

Prieš mane — dvi knygos, viena — labai žalia ir kita pilka su manieringai išrašytom raudonom raidėm. Stengdamasis pridengti savo neišvengiamai subjektyvius įspūdžius bent šiokiu tokiu abjektyvumo šešėliu, pradėtu tuo, kad nebepažįstu abiejų autorių: žaliosios knygos autorė užrašyta taip, lyg jos pavardė būtų keista ir dviguba: Birutė Pūkele-Vičiūtė, gi pilkojo autoriaus Kazoko nei vardas nežinomas. — V su tašku, ir tiek. „Metūgės“ — gražus vardas, žalias, kvapus ir prasmingas. Kas, būtent, yra „Metūgės“ literatūrinio žanro prasme, neužrašyta — ir gerai padaryta: nes vienodai neteisinga būtų jas pavadinti eilėraščiai, kaip ir beletristiniais vaizdeliais. Tokie lyriški laiškai — sau, mylimajam, pavasariui. Poezija prozoj ir, be abejo, proza poezijoje. V. Kazokas prirašė konservatyvių, atpažįstamų ir taip pavadintų — eilėraščių.

Nuo mano pirmo įspūdžio apie B. Pūkelevičiūtės poeziją praėjo nemaža laiko, ir man gaila, kad aš jo neužsirašiau: jis buvo šviežesnis. Lyg senatvėn — įspūdis apdulėja ir pasidaro nebe tiesiogiškas ir atlaidesnis. Net tas kurjoziškas pajutimas, kad daug kas šioje knygoje jau girdėta kitur, kad čia tik gabios mokinės žvitrumas teparodytas, kad čia mus naiviai stengiamasi apgauti, mažiau šokiruoja. Ir, pagaliau, kas man darbo knebinėti, kur tagorizmai, kur Senasis, o kur Naujasis Testamentai, kur Bilitis dainos, o kur Škėma, ir ką aš žinau, ką autorė skaitė? Neišdilo tik to garsaus, tarškaus kalbėjimo pobūdis: čigoniškas pirštų vikrumas, suktas akių dūmimas, sakinio ar vaizdo triukas, savas ar „paskolintas“, skanus ar ne, — bet kad tik stebintų, kad tik ne kojom, bet galva praėjus, kad tik žiūrėtų ir stebėtųs. O užvis labiausiai — kažkoks užslėgtas sensualumas, persunkiąs viską, užliejās viską, užtvindąs savo „karštu vynu“ visas temas ir paliekąs tik vieną temą per visą rinkinį. Ir kada bandoma pro sieros dūmų kunkulus kyšelti kokį šventą paveikslėlį, kokį isteriškai maldingą sušukimą, a la „šventas, šventas Galingasis!“ — tai ir ši antroji ekstremia, aukščiausio dvasiškumo sritis, deja, atrodo išgyvenama liaukomis. Tačiau tai jau Freudo sekėjų darbas — narpliotis perversiškoje seksualinių ir religinių motyvų pynėje.

Mes geriau grįžkim prie to, kas tyirta ir neginčijama — pačio žodžio. Jis gi viską neša ir išduoda. Išviršiniai — B. Pūkelevičiūtė moka kalbą ir gramatiką, net skyrybą, kurios nebemoka daugelis rašančiųjų, ji daro sakinių sklandų, muzikalų, kartais — atgaivintą šviežiais, retai girdimais terminais, ji labai neblogai išlaiko savo pasirinktą, visa knyga praverpetuojantį ritmą. Truputį žemiau paviršiaus — skamba jos vaizdynas, margas, drąsus, neleidžias nuobodžiauti gyvais kontrastais, — sudėtas iš daugelio įvairiaspalvių lapų žodinis raštas. Lopai iš visur surankioti — yra šilko ir veltinio, bet į vieną čigoniška-

VIKTORAS PETRAVIČIUS
Linų Rovėjos

skarą sudėjo juos autorė pati — ir sudėjo gana gabiai, apgaunčiai. Dar truputį išžiūrėjus, visas margumynas sukurta į dvi keistai nesiderinančias vaizdų grupes (ir čia jau ima kyšioti kortos, paslėptos raiškos): viena grupė — išūliai drąsi, „moderni“, aštri ir žvanganti; kita, lyg visai kito žmogaus pajausta — pastorališka, sentimentalė, iš visų seniųjų slipdyta. Viena grupė sukyla prieš kitą, viena neigia kitą. Čia nėra reljefo, papildymo, žmogiškosios psichologijos komplikuotumo klausimo. Čia tik stoka estetinio credo, stoka savo kūrybinio pasaulio ir įsiklausius į svetimuosius — stoka sąmoningos atrankos. Knyga — pilna abiejų tipų vaizdų, bet žodžių nuogumui pridengti štai keletas pavyzdžių: pirmoji grupė, konservatyviai: „Tada ir vėl senam vandens malūne ima užti girnos“ — „Žili kaštanai užžiebia rausvas žvakes“ — „Jo rankom prabėga saldus šurpulis, jo plaukai pakvimpa sakais. Jis nebuvo dar nieko mylėjęs“ — „Nešauk manęs, tėve, iš mėlyno rūko“ — „Čia didieji paparčiai krauna pasakų žiedą“ — „Pavasariai lekia pro šalį! Lekia pro šalį balti gulbinai“ — „Ji tyliai praskiria medžių šakas. Jos akys — žaliųjų marių vanduo“ — „Saulėtekis bus skaisčiai raudonas“ — „Argi jauni raiteliai rytoj turi mirti?“ Grupė „originalioji“, arba modernistinė: — „Mes išalkę vienas kito pražūtis ir tykom pirmo savo grobio, kaip jauni vilkai“ — „Staiga siauram vitraže atsiveria skaudžios saulėlydžio žaizdos — Liesi šventieji sueina į nudilusias klaupkas“ — „Vakaras — pritvinkusi votis“ — „Žaizdras dega, lyg nuotakos skruostai. Raitosi paklusnios geležies sąnariai“ — „Juodas kūjis iškeltas, kaip ištarmė“ — „Aš esu aukštupio srovė — aš sukuosi verpetais. Mano durys visuomet užrakintos“ — „Mano gyslos tamsios, nes mano kraujas yra vynas ir purvas. Aš esu balų vijoklis ir laku drumzliną vandenį. Gėrėkis!“ — „Todėl tavo glėbis turi būti du lenkti kalavijai“ — „Aš esu vilkė, lūšis ir žalsvoji gyvatė. Aš esu alkana — mano pirštai yra žnyplės“. Ir t.t. — šios rūšies grynų eksponatų yra žymiai daugiau, negu pirmosios. Likutis yra mišinys, kartais — gana vykęs, kartais juokin-

gas. Ir štai, būtent, komiškais atvejais autorė save išduoda su galva: ji žino tik žodžio efektingumą, jo išorinį „poetiškumą“, — ar tai būtų ramia, įprastinio poetiškumo prasme, ar drąsaus ir netikėto vaizdingumo požiūriu, — bet ji nežino subtiliausio kiekvieno žodžio spinduliavimo į visą savo aplinką, visą kontekstą, visą atskiro kūrinio vaizdų kompleksą. Ji nežino būtinybės ryšio tarp atskirų vaizdų ir žodžių, savitarpio poveikio, žodžio svorio ir spalvos. Todėl ji gali pasakyti, lyg pati savo poetiką pašiepdama parodijoje: — „Tu esi jaunas. Tu esi ugnis. Tavo rankovės atraitotos“. Arba: — „Mano motina liauna kaip jieva. Ji apsunkinta manim. Arba: — „...girgždančios spynos, lyg nebylės burnos.“ Arba — tipiškas žodžio komizmo neįėjimas šiaip jau didžiai lyriško vaizdo fone: „Narvuose kraustosi iš proto miško paukštės.“ Kitur yra liūdni prozaizmai, kaip: — „Jų dantys neregėto baltumo“ — „Būk tikras prakeikimas.“ — „Aš esu prarajos angelas. Mano sparnais lašaderva“ — „Laukiniai gaigalai skrenda į pietus.“ Arba toks pilstymas iš tuščio į nepilną: — „Smaluoti luotai supasi kaip geldos.“ — Arba pseudo-poetiškas palyginimas, neduodąs tikrumoj jokio vaizdo: — „Jo plaukai, kaip balti dobilai“. Arba komiškai perdėtas: „Muškites į krūtinę. Duslūs dūžiai aidės po visą bažnyčią, kaip užslopinti griaustiniai“. Jau minėtas aukščiau „vakaras — pritvinkusi votis“ stovi tokiam ryšy su prieš ir po jo einančiais vaizdais, kad jam, tam vakarui, visiškai nereikalinga būti šitokia nestetiška bjaurybė. Autorė nežino, kad vaizdai iki tam tikro laipsnio mūsų primančioj vaizduotėj materializuojasi, ir jų niekaip negalima tuoj pat supurtinti arba stačiai nuniekinti greta pastatymais nesiderinančiais. Taip, vos mes patikim vaizdai (kad ir labai sunkiai realizuojamam junginiui, tiesą sakant!): „aš esu vilkė, lūšis ir gyvatė“, — kaip tuoj patiriam, jog ji su žnyplėm, t. y. jau kažkas iš vėžių giminės, o dar toliau atsiranda ir sterblė, kaip kengūrai. O kada autorė per-

(Tęsinys 2-am psl.)

VINCAS NAGORNOSKI, AMERIKOS LIETUVIŲ DRAMATURGAS

(Tęsinys)

Kurios rūšies bus dramaturgas romantikas Nagornoskis? Pavėlavęs aušrininkas romantikas. Sk. mano "Draudžiamąjį laiką", rasi ten tolygių savo galvojimo būdų: Joną-Andrių Vištalauską-Lietuvį, Juozą Myliauskį-Myglovą, Mečislavą-Apatonijų Dovoiną-Silvestravičių, Žičkauską. O savo kūrybos technika ir tematika Nagornoskis bus artimesnis mūsų teatro tėvui, "Ponai ir Mužikai" autoriui, Aleksandriui Abėjetskui-Fromui Gužučiui. Žr. Vaižganto Raštų XII tomą 105 p.

Visi scenos veikalai Nagornoskio visai neblogai sueiliuoti. Jei būtų jis turėjęs kurį mokytoją, pripratęs režisorių patarėją, kai kurių jo veikalų nebūtų reikėję nė kupiūrų darytis...

Apie kiekvieną veikalą teks kada nors ir kam nors skyrium pakalbėti.

Prie šio Dr. Tumo straipsnio su Nagornoskio laiškais tinka pridėti ir Juliaus Butėno raštą, "Lietuvių Teatras Vilniuje", su puolamai tilpusį tam pačiam "Naujosios Romuvos" numeryje, sekamą skyrių:

Triukis su živile

Sakoma, teatro užkulisuose viskas kitaip atrodo, kaip scenoje, todėl ir prieškariniame lietuvių teatro darbe taikėsi kartais tikrų triukų. Šičia vieną epizodą patiekiu iš tų laikų liet. teatro dalyvių atsiminimų. 1909 m. sausio 4 d., tik po Naujų Metų, buvo spaudoj paskelbta, kad vilniškė savitarpiečių kuopa stato Nagarnovskio istorišką tragediją, "Živilė, Karijoto dukterį". Buvo visa prirengta, išrepetuota, bet ilgai negrižo iš Petrapilio cenzūruotas veikalas. Bet kai pagaliau grižo, tai beveik pusė buvo išbraukta. Nei pradžios, nei galo... Visos vietos, kur tik paliečiama rusai, išbrauktos. Kas daryti? Artistai išmokę roles, viskas suplanuota, jeigu vaidinsi išcenzūruotą veikalą, tai gausi nesąmonę. Vaidintojai, J. Strazdas, M. Šleževičius ir K. Alyta, susitaria niekam nieko nesakyti ir vaidinti kaip buvo rengęsi.

Spektaklio dieną sėdi scenoj artistai vieni išsigrimavę, kiti baigia grimutis. Įeina d-ras A. Vileišis, vakaro atsakovas, ir ragina greičiau pradėti, nes ir generalgubernatorius, netikėtai iš Petrapilio sugrižęs, atėjęs į vakarą ir šnekasi su d-ru Basanavičium.

Perkūno trenksmas nebūtų taip išgązdinęs vaidintojų kaip šitoji žinia. Žiūrėjo vienas į kitą ir tylėjo. Juk tokiu pasiūlymu

Algimantas Mackus

DŽIAUGSMAS, SENASIS LIŪDESIO APAŠTALAS

Tu atėini, senas Liūdesio apaštale, dulkėtom kojom. Namų ieškoti? Tau nėra vietos žemėje ir nebuvo Paskutinėj Vakarienėj; tave persekioja amžinas mūsų bičiulis Liūdesys.

Kodėl tu niekados neateini po jo?, arba prieš jį? Aš pradedu tikėti, kad tavęs nėra, senasai apaštale.

Jeigu jau niekada negriši žemėn — mes neturėsime vaikystės ir visos mūsų svajonės bus bergždžios.

Nori atimti vaikystę, džiaugsme mano? Nori naktį užpilti ant mūsų sapnų, senasai Liūdesio apaštale?

Mes esame negyvas pasaulis, kuris turėjo apsaugoti daiktus. Mes esame miręs sodas, kuriame auga negyvi vaismedžiai.

Ant mūsų krenta negyvas lietus ir mūsų kūnus pasiekęs tampa lelais, kad tu, senasai apaštale, paliktum mūsų Liūdesio tarnas, o mums: kad užtektų tik poros ašarų išeinant anapusion žemėn.

buvo galima pražudyti draugiją. Tačiau vis tiek vieno vaidintojo atsakomybe ir rizika nuspręsta vaidinti be cenzūros pataisų. Rusų kareiviams, kurie buvo pakviesti iš kareivinių statistais, liepta "žmoniškai" mušti "Živilės" veikalo rusus — "rubit s' pleča" (mušti iš peties). Drebėdami artistai pradeda vaidinti...

Rusai kareiviai, gavę komandą, apsiukpojo besigrumdami. Gubernatoriui taip patoji kova patiko. Jisai sakė, gerai jiems, tegu nelenda... Padėkavojęs už vaidinimą, gubernatorius po 4 veiksmo išėjo.

Generalgubernatorium tada buvo Veriovkinas, mokęs lietuviškai, kuris, sakoma, lietuviams buvęs žmoniškas. Tačiau po kelių savaičių pakviečia generalgubernatorius d-rą A. Vileišį ir sako turįs pranešimų, kad "Živilė" be cenzūros buvusi vaidinta. Iš pradžių d-ras Vileišis sakėsi nežinąs, bet paskui prisipažino. Mat, gubernatoriui priskundė tiek ir tiek, bet jis skundikams atsakė, kad pats vaidinimo žiūrėjęs ir nieko baisaus ten nebuvę. Bet vis dėlto d-rą A. Vileišį įspėjo kitą kartą taip nedaryti.

"Živilė", išpūdingo ir patriotiško turinio veikalas, publiką gerai nuteikė. Dabar būtinai reikalinga vienybė," rašoma "Vilties"

2 nr., "kada mūsų priešai nori nugramzdinti minias 'lenkiškoj kultūroj'. Tiems priešams pasisekė mažą inteligentijos kuopą išsklaidyti į keletą atskalų. Pastatymas šito giliai patrijotiško veikalo neįvertinamos svarbos dalykas."

Be minėtų dar sėkmingai vaidino Antanavičiūtė — Živilės rolę ir L. Gira — Verlos rolę.

Tas vakaras ne tik prikėlė lietuvių nuotaiką, bet ir pelno 120 rublių ir 4 skatikus davė. Biletų parduota 735.

Šis Juliaus Butėno raštas įrodo, kad ne tik Rygoj ir Petrapily, kaip Dr. Tumas primena, buvo statoma scenoje Nagornoskio dramoms, bet ir Vilniuje jo kūriniai buvo sėkmingai vaidinami, ir tiekė geras pasekmes.

Be Dr. Tumo suminėto Nagornoskio sukurtų dramų, Nagornoskis dar parašė šias:

KNYGYNAS ŠVENTAM AŽUOLE, vieno veiksmo drama, iš knygnešystės laikų. Nagornoskis tą veikalą specialiai parašė mūnėjimui Baltimorės Lietuvių Tautiško Knygyno 25-kių metų sukakties. Man pačiam (N. R.) surežisavus ir vaidinant Adomo Bugdos rolę, ši drama buvo perstatyta Baltimorėje, Lietuvių salėje, lapkričio 5, 1933. Šia proga, man rekomendavus Lietuvos pasiuntiniui p. Balučiu, Lietuva įteikė Nagornoskiui Gedimino ordiną.

VIRŠ TIESOS, vieno veiksmo drama. Tarp man pridutų Nagornoskio raštų šio kūrinio yra tik 6 puslapiai. Pirmame puslapyje yra autoriaus pažymėta: "Panedėlis, kovo 27, 1934". Tai gal bus data, kai jis pradėjo rašyti.

Šitos dvi Nagornoskio dramoms, dar jam gyvam esant, buvo jo paties pasiūstos TMD valdybai atspausdinti.

VYTI KANKINI Nagornoskis baigė rašyti. Išleido vietos lietuvių būrelis. Spausdino "Darbininkas", So. Boston, Mass., 1936, 170 p., penkių veiksmų tragedija. Šį veikalą autorius dar išvertė ir į anglų kalbą.

LEVEL HEADS, angliška drama, taikytai judantiems paveikslams.

Nagornoskio "Rutvilės", "Vyčio Kankinio" vertimus ir angliškus originalus "Daddy Bill" ir "Level Heads" turi autoriaus sūnus Arturas.

Tai tiek Nagornoskis sukūrė.

Iš Dr. Tumo ir Juliaus Butėno sužinomie, kur kas Europoj Nagornoskio dramoms vaidino. Nagornoskio surinktį plakatai ir programos bei laikraščių iškarpos parodo kaip plačiai Amerikoje jo kūriniai buvo scenizuojami ir kiek žinomų mūsų išeivijos įžymesnių žmonių jo veikalus vaidino.

Nagornoskis savo užimančiomis dramomis visur vaidavo lietuviams jų didingą praicitį, atkurdamas jų širdyse lietuviybės meilę vedė juos prie kūrimo laimingesnio rytojaus.

(Tęsa 3-čiam psl.)

nelyg detalai sako: "Mano krūtys yra dvi baltos paukštės raudonais snapais", tai ir šauna į konsekventišką dialogą šis tas iš Baranausko: — "Ką, ką, ką jums atnešti? Ką jūs kalbat niekus! Ką, ką, ką, ką? ar grūdus, ar muses, ar sliekus?" Tikiu, kad sliekų asociacija galėjo būti autorai nepageidaujama, bet ji pašaukė ją: tie "raudoni snapai" yra tas, ko nereikėjo, ko yra įkyriai per daug, kas suponuoja lesinėjimą.

Grįžtant iš detalių į visumą, visi tie vaidyno riktai, visos hipertrofijos, išgalvoti ir nevietoj padėti lyginimai, visi tie prozaizmai ir neskoningumai sudaro, būtent, bendrą knygos skonį ir spalvą. Dar daugiau: iš viso pasaulio sugraibstinėti lopai, baltai siūlais užsiūti ant vienos palos, gali piešinio drąsa ir margumu nustebinti, — stikliukai dažnai nušlifuojami kaip deimantai, — bet negali paslėpti stokos tikro pagrindo, pasaulio išgyvenimo, saviško ir nepakartojamo. Ir kodėl pati autorė, jei ji

rodo tiek vikraus gebėjimo šitos poetinės mimikrijos srity, pasitenkina melu, noru blizgučiais stebinti ir prigauti? Juk savęs ji tuo neapgaus? Juk esmėj poezijos padirbti negalima, lygiai, kaip negalima paslėpti, jeigu ji yra. Tai kam vargas? Ar negeriau — kukliau, bet savaip, bet nuoširdžiai?

Laikas pasakyti ir kas gera. Kad pseudo-poezija vis dėlto yra geriau už tyrą grafinišką, kad geriau jau įžūlumas ir skonio ribų peržengimas, negu visiškai steriliškas vapėjimas, Birutės Pūkelevičiūtės naudai savo kūrybos argumentu byloja V. Kazokas. Kai ji sensuali iki nesuvaldomumo, jis visiškai išdžiovintas, kaip mumija; kai ji perdrąsi savo ir ne savo vaizdų ir žodžių lipdyboje, — jis yra tiek baikštus, kad tedrįsta žengti labiausiai išvažinėtu poetiniu keliu, vartodamas labiausiai nudilintus leksikono pinigėlius — visas tas nuostabias svajones, sapnus, tolius, begalybes, — dar kartą, atleisk jam, Viešpatie! Ir sugretinant šių dviejų debutantų charakterius, tai ji, mergaitė, yra kazokas, o

Kazokas — yra mergaitė. Ir toji "mergaitė" taip pat myli poeziją, ir begaliniu nuobodumu atpasakoja mums subanalintus Nykos-Niliūno ir Nagio motyvus bei formalinan įmerkta Aiscio švelnų lyrizmą. Bet tegu jis pats byloja. Štai Aiscio šešėliai:

Tai mes paversime tikrovę degančia svajone
Galingų meilės burtų kerinčiu žodžiu,
Kur bus gyvenimas, kurio nežino žmonės,
Paženklintas ritmu liepsnojančių širdžių.

Ir taip abu, tarytum žiburiai, tamsoj sužibę,
Tik afsiduoti viens kitam troškimo kupini,
Akimirka pavertę džiaugsmo amžinybe
Šventam beribės mūsų meilės bučiny.

S. P. 19 psl.

Šitoje banalybių neišsenkamoj versmėj nelaimingai skęsta ir bet koks mano komentavimas.

Bet Pūkelevičiūtė galėtų gimti, jei nebūtų taip "ištroškusi neteisybės". Jai daug kas jau dabar patikėjo, kai ji tik gabią apsimitė poete. O kas, jei ji pabandytų būt, gyvent, užstatyt savo visą buitį be sąlygų, nesirūpindama, kad kas gerėtųs ir nustebęs plotų?

(Atkelta iš 2-ro psl.)

IV. SIUVĖJAS VIRSTĀ VAIDINTOJU, O VAIDINTOJAS — DRAMATURGU

Kaip Nagornoskis, Lietuvoje lankęs tik pradinę mokyklą, Amerikon atvykęs dvylikos-trylikos metų, čia tik atsitiktinai pasimokinęs, ėmėsi kurti dideles dramas? Kokios jėgos jį sukurstė tai daryti? Plačiai aš išsikalbėjau apie tai su veteranu baltimoriečiu, ilgamečiu scenos veikėju, Nagornoskio daugmečiu draugu Kaziu Baltrušaičiu. Štai ką Baltrušaitis man papasakojo iš savo atsiminimų bei užrašų:

Apie 1897 m. Baltrušaitis, padedant Andžiulaičiui (pastarasis ėjo medicinos mokslą ir jaunas mirė) ir kitiems, Baltimorėje sukūrė "Lietuvių Teatro Mylėtojų Draugystę". Ši organizacija pradėjo rinktis ir mokyti scenos veikalus, bet ilgai nieko nesuvidino: tai lošėjai roles metė ir kitur išvažiavo, tai sunku buvo gauti lošėjų reikalingą skaičių ir t.t. Anksti 1901 metais pasirinko Kudirkos versta Slovackio "Mindaugį". Iš pradžios viskas ėjo gerai. Bet ūmai Simanas Vencius, vienas vaidylų, turėjęs Heidenrichio rolę, išvažiavo į Chicago. Reikėjo kito asmens tai rolei.

Baltrušaitis tada paprašęs Nagornoskį vaidinti Heidenrich'io rolę. Daug prašyti nereikėjo; Nagornoskis ėmėsis mokyti.

Rasta Nagornoskio žinioj išlaikyta programa liudija, jog "Mindaugis" Baltimorėje buvo vaidintas 1901 m. gegužės 7 d. Union salėje, 1012 E. Baltimore Street. Vaidino: Mindaugis — Kazys Baltrušaitis, Ragnytė — V. Radavičienė, Heidenrich'is, Popiežiaus pasiuntinys — V. Nagurinauckas, Daumantas, kunigaikštis — Gus Barth, Aldona, jo žmona — M. Aukštakalniūtė, Trainaitis — A. Karalius, Herman, kryžioakas — M. Radavičius, Vaišvalkis — A. Karalius, Liutavaris — J. Kulys, Kryžokas — V. Nagurinauckas, Minkykas — M. Radavičius.

Lošėjų sąstatas parodo, kad keli iš jų ir Nagornoskis lošė net po dvi roles. Nagornoskis abi roles, o ypač Heidenrichio, atlikęs gerai, ugningai. Perstatymas nebloginai išėjęs. Visi buvę patenkinti ir vaidintojai įgavę noro toliau veikti scenos srityje.

1901 m. lapkričio 28 d. LTMD suvidino "Amerika Pirtyje". V. Nagornosky (taip programoj jo vardas įrašytas. — N. R.) vaidino žydo Faibėiko rolę. Jis ir šią rolę tinkamai suvidinęs.

1902 m. gruodžio 5 d. ta pati grupė suvidinusi "Kęstutį". Nagornoskis vaidinęs Kęstučio rolę.

1904 m. lapkričio 21 d. LTMD pakartojo "Mindaugį". Nagornoskis vėl buvo Heidenrichis. Šį kartą ne tik vaidinimas pasisekė, bet ir pelno likė. Visi aktoriai gavę po \$5.00 ir LTMD izdas padidėjęs.

Dabar ši grupė gavo naują padilginimą scenos darbui. Tik reikale scenos veikalų nuomonės skyrėsi. Vieni norėjo lošti vieną veikalą, kiti kitą, o nesutarė. Tuomet Nagornoskis pasakęs: "Jei taip, tai aš pats parašysiu veikalą!" Jis pradėjo rašyti ir parašė "Živilę".

Pirmą kartą "Živilė" buvo scenizuota 1905 m. gegužės 15 d. Bijou teatre, Baltimorėje. Vaidino: Živilė — Ona Gabiūtė, Karijotas — V. Nagornoski, Parajus — K. Baltrušaitis, Aldutė — M. Bindokiūtė, Rigimontas — A. Trumpickas, Vaidyla — V. Čėsna, Boleslovas — P. Litvaitis, Sbignevas — Pius Grinius (Liet. prezidento brolis), Dimitras — Juozas Skorka, Terlas — F. Bakutis, Senis — P. Litvaitis.

"Živilė" sutiko palankią kritiką. Vaidinimas pilnai pasisekė. Nagornoskis pasižymėjo ir kaip vaidyla ir kaip dramaturgas. Dabar Baltimorėje prasidėjo nauja scenos era. Nagornoskis kūrė dramas, o Lietuvių Teatro Mylėtojų Draugija vaidino. Buvo suvidinta:

"Lėkė kaip sakalas, nutūpė kaip vabalas" 1906 m. sausio 8 d.

"Kovoje už laisvę", 1906 m. balandžio 30 d.

"Pileniečiai", Nagornoskio, jam vaidinant Karimantą, 1907 m. gegužės 13 d.

"Narimantas", 1908 m. vasario 24 d.
"Žilė galvon, velnias uodegon" ir "Dėdė atvažiavo" 1908 m. spalio 28 d.

"Revoliucijos viltis", Nagornoskio. Vaidinta du kart: 1909 m. sausio 16 ir kovo 29 d.

"Alkani žmonės", 1910 m. spalio 17 d.
"Litvamanai", 1910 m. gruodžio 21 d.
"Rutvilė", Nagornoskio. Perstatyta Susiv. R. Kat. Amerikoj Seime, Baltimore, Md., 1911 m. gegužės 30 d.

"Mindaugis", vėl pakartota Susiv. Liet. Amerikoj Seimui 1911 m. birželio 7 d.

"Valsčiaus teismas, 1911 m. gruodžio 30 d.
"Žmogžudžiai", 1912 m. spalio 14 d.

"Doros sargas", Nagornoskio, 1912 m. gruodžio 31 d.

"Medicinos daktaras" ir "Žydas statinėje", 1913 m. lapkričio 15 d.

"Teta pakliuvo", "Tiktai niekam nesakyk" ir "Amerikoniškos vestuvės", 1913 m. gruodžio 13 d.

"Naminis Pleperis" ir "Gudri našlė", 1914 m. balandžio 27 d.

"Blinda", 1914 m. rugsėjo 19 d.

"Abejotina ypata" ir "Aš numiriau", 1914 m. spalio 31 d.

"Bijūnėlis", Nagornoskio, 1915 m. spalio 9 d.

Po to Kazys Baltrušaitis išvyko Chicago. Čia jo dramatiškos statistikos ir baigiasi. Chicagoj Baltrušaitis gyveno keletą metų, bet vėliau vėl grįžo Baltimorėn.

"Pileniečiai" vėl buvo suvidinta atidarant naujai pastatytą Lietuvių salę, 1921 m. spalio 24 d. Režisavo Juozas Skorka.

Nagornoskio vieno akto drama "Knygnas šventame ažuole" buvo suvidinta minint 25-kių metų sukaktį Baltimorės Lietuvių Tautiško Knygyno 1933 m. lapkričio 5 d. Vincas Nagornoskis su žmona perstatyme dalyvavo kaip garbės svečiai.

"Virš tiesos" ir "Vytis Kankinys" — pirmas rankraštys, o antrasis "Darbininko" atspausdintas — dar nebuvo scenoj perstatyti, ir velionis dramaturgas jų savo akimis scenoje nematė.

Iš čia suteiktų žinių matome, kad Nagornoskis pirmiausia tapo aktorium, režisorium, o paskui dramaturgu. Taip pat sužinome, kiek daug dramų ir komedijų buvo suvidinta Baltimorėje Nagornoskio laikais.

Lietuvių Teatro Mylėtojų Draugijai išsiskirsčius ir Nagornoskio sveikatai susilpnėjus, statymas dramatiškų veikalų Baltimorėj nutrūko. Bet tuo tarpu atvyko Baltimorėn gabus muzikas Jonas Čižauskas. Matas ir Feliksas Rutkai, Elenora Feravičiūtė-Stankevičienė, Marijona Jurkšaitė, Ona Lukaševičienė ir daug kitų, pamėgusių dainą. Vėliau buvo sukurtas Atletų Klubo choras. Dainos skambėjo. Man 1924 m. apsigyvenus Baltimorėj kelis kartus komp. Mikas Petrauskas čia buvo apsistojęs ilgiam laikui. Komp. Petrauskas scenizavo jo "Birutę", "Užburtą kunigaikštį" ir "Šventąją naktį" bei surengė kelis choro koncertus.

Petrauskas vis skųsdavosi, kad negalįs gauti tinkamų libretų operoms. Vieną kartą, 1929 metų pradžioje, Mikas man pareiškė: "Juk čia gyvena Nagurnauskas". Aplankykime jį. Gal aš parašysiu muziką kokiam jo kūriniui." Vieną kartą mes nuvykome pas Nagornoskį. Senas dramaturgas vizitu buvo labai nudžiugintas. Kai Petrauskas jam pasiūlė parašyti jo veikalui ar veikalams muziką, tai Vinco akys nušvito. Mikas, susipažinimo proga, Nagornoskiui dovanojo savo operą "Eglė". Dramaturgas pas save iš atspausdintų kūrinių turėjo tiktai "Rutvilės" knygučių, tai jų vieną davė kompozitoriui. Mikui "Rutvilė" patiko; tik kūrinyje buvo ne libreto formoje parašytas, — perilgas operai. Petrauskas tada ketino savaip siužetą perrašyti ir padaryti "Rutvilę" opera. Bet nepoailgo pats susirgo, ir taip tų dviejų kūrėjų darbai ne susijungė.

V. KŪRĖJO KANČIOS

Tėvynės pasiilgimas verste vertė mane ramintis apšvieta, pačiam šviestis. Ir tapau savamokslis, — dramaturgas rašė Dr. Tumui. O 1936 m. birželio 11 d. jis rašė Juozui Tysliavai, "Vienybės" redaktoriui:

*Who wants to reappear in fame and glory,
Must forbear misery, pain; and shed tears;
And as if doomed to loneliness, must toil,
Create, change, wrack, and recreate again."*

Kiek tai karčios teisybės velionis tais žodžiais pasako: mažamokslui būdamas per save ir kitus prasimokinau. Vienatvėje turi dirbti, kurti, ardyti ir išnauju tverti...

Ak, Lietuvos senesnių laikų beraštė padėtis šimtams talentų ir poetų neleido pasireikšti. Iki ir po Donelaičio ir kitų prašvitimo juk turėjo ne vienas kiltadvasis gimti Lietuvos žemėje. Bet jų nė pėdsakų nėra. Gal jie buvo tik "liaudies poetai" ir sukūrė kiek liaudies dainų...

Kiek jaunų diegų liko nepažyduosiu carizmo priespaudos laikais iki Basanavičius, Kudirka ir kiti ledus pralaužė!

Protas, tai kūrimo jėga; mokslas, — tai kūrėjo įrankiai. Kaip negabulis geriausiaisiais įrankiais nieko neatliks, taip genijus be reikalingų įmonių kūryba nepasizymės.

Rašytojo kūrimo pajėgumas — tai jo prigimta proto didybė ir minties gilumas; jo įrankiai — tai literatūros, kalbos ir kitų dalykų žinojimas — mokslas.

(Bus daugiau)

JONAS BALYS

UŽBURTI LOBIAI

77. Vienas Melydžių k. (Joniškio v.) žmogus, pavarde M., pamatęs pinigų bedegant ir iškasęs čielą viedrą raudonųjų. Niekas to nežinojo, tik visi dyvijos, kaip galėjo M. taip ūmai palikti bagotas. Dabar mūši M. yra turtingas su rastais pinigais. Važiavo M. rudenį iš Mintaujos ir pasivėlino, jog [jau ir] sutemo. Atvažiavus į tą vietą, arti koplyčios, kur buvo radęs tuos pinigus, stabt ir sustojo arkliai. M. buvo su poriu, o jo sūnus su vienu [arkliu]. Daugiau jis pliekia tuos arklius, o arkliai negali patraukti — tuoj verčias ratai apsuks, negali ir negali bepavažiuoti. Sūnus, paskutiniuose ratuose būdamas ir pamatęs po tėvo ratų belandžiojantį veršį, sakė: "Tėte, žiūrėk, kas [landžioja] po tavo ratais?" Tėvas išlipo ir pamatęs veršį suprato, jog tas veršis jį yra užstojęs dėl rastųjų pinigų. Tėvas vėl norėjo pavažiuoti toliau, ale negalėjo nei iš vietos pasijudinti. Tėvas, pajutęs tokią negerą pirtį, pradėjo veršio prašyti: "Ar tu girdi, verši, ko tu nuo manęs nori, kad neleidi man važiuoti?" Ale veršis, kaip jau veršis, nieko neatsakė, o važiuoti neleidžia. Daugiau M. prižadėjęs: "Aš tau užpirksiu mišias, pamylėsiu ubagus ir pakelsiu želaunus pietus, ir bankietą kuonodidžiausį, tai vis dėl tavęs." Veršis tuoj ir prapuolė. Tai M. ir suprato, kad veršis to buvęs reikalingas. Dabar M. laimingai parvažiavo namo. Prižadus išpildęs paliko turtingu ūkininku. Dukteris vartodamas davė gerą pasogą, o ant gyvenimo galo jo sūnai paliko pavargėliais gspadoriais. (Sargūnų k., Joniškio v. Užr. J. Trumulis, 1885. LMD I 978/6).

KAI KAS IŠ KNYGU

1935 m. Akrone buvo įkurta labai savotiška Alcoholics Anonymous draugija, kuri padeda alkoholikams apvaldyti savo aistrą ir grįžti į blaivų gyvenimą (per tuos aštuoniolika metų ji išgelbėjusi 150,000 girtuoklių). Apie šios draugijos 12 nuostatų, tradicijas ir veikimo būdus rašoma naujoje knygoje *Twelve steps and twelve traditions*, Anonymous.

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. P. JONIKAS

APIE PAVARDZIŲ KEITIMĄ BEI TRUMPINIMĄ

Nevienas asmuo Lietuvių Kalbos Draugijos susirinkime, spaudoje ir šiaip pasikalbėjimuose yra prašęs kalbininkus pasisakyti dėl pavardžių keitimo ir, sulietuvinimo atveju, dėl pačių keitimo taisyklių. Kai kurie naujieji ateiviai jau dabar gauna ar netrukus gausią pilietybės popierius, todėl šis klausimas esąs aktualus. Ta proga čia ir teikiama bent kelias pastabų, paremtų kalbiniais samprotavimais.

Apskritai, normalia tvarka, pavardės nesti keičiamos ir nėra keistinos. Tačiau esti atvejų, kai ypatingomis aplinkybėmis keitimas pasidaro reikalingas, jei paprastai toli gražu nevisada ir neišvengiamai būtinas. Tokie atvejai matyti iš kiekvienos tautos bei atskirų asmenų likimo sąlygų bei polinkių.

Jau ir Lietuvos nepriklausomybės laikais buvo išryškėję du tokie atvejai: negražių pavardžių keitimas bei susvetimintų (ypač suslavintų) lietuvių pavardžių atlietuvinimas. Pastarajam reikalui prieš keilolika metų buvo Vidaus Reikalų Ministerijoje sudaryta tam tikra pavardžių komisija, kuri, pasitelkusi specialistą kalbininką, ruošė atlietuvintų pavardžių sąrašą. Buvo ruošiamas ir tam tikras pavardžių įstatymas. Norintiems savo susvetimintas, ypač suslavintas (išverstas į slavų kalbą ar tik slaviškomis "uodegomis", priesagomis) pavardes atlietuvinti komisija pasiūlydavo lietuviškas pavardės lytis (formas). Kai kas jos patarnavimu spėjo ir pasinaudoti.

Nors tada nevienas ir skeptiškai žiūrėjo į pavardžių atlietuvinimą ir slaviškųjų "uodegų" numetimą, atrodo, kad čia, Amerikoje, tas klausimas pasidaro anokiems pavardžių nešiotojams vėl gyvas, nes čia linkstama pavardes trumpinti.

O trumpinti ir derėtų ypač slaviškomis priesagomis *-avičius, -evičius, -skas (-skis)* pavardes, kaip *Gudavičius, Piktuzėvičius, Klevinskas*.

Vietoj šių slaviškų priesagų derėtų vartoti atitinkamas lietuviškas priesagas. *-avičius, -evičius* yra vadinamoji tėvavardinė priesaga, reiškianti čia tą pat, ką ir lietuviškoji *-aitis* (palygink *ponas: ponaitis* "pono vaikas"). Senosios Lietuvos raštinės dokumentuose randaime greta šių slaviškųjų priesagų vartojant lietuviškąsias, kitaip sakant, gudiškai bei lenkiškai kalbą raštininkas bus šią lietuvišką priesagą pakeitęs atitinkama slaviška. Tos slaviškosios priesagos neretai būdavo žmonėms primetamos. Todėl pvz. XVI a. randaime tą patį žmogų dokumentuose rašant *Dauksaitis* ir *Dovkšėvič* (taigi

lietuviškai būtų: *Daukšėvičius*).

Tad *-avičius, -evičius* vietoje galime, pavardę atlietuvindami, vartoti *-aitis*, kaip *Gudaitis, Piktuzaitis*.

Kadangi tėvavardinei priesagai *-aitis* kitose tarmėse atliepia kitos priesagos (*-onis, -ūnas, -ėnas, -ynas...*), tai toki *Gudavičių, žiūrint tarmės, galima lietuvininti ir į Gudonį, Gudūną, Gudėną, Gudyną...*

Slaviškąją priesagą *-skis* galima pakeisti lietuvišku šios priesagos atitikmeniu *-iškis*: vietoj *Klevinskis* — vartoti *Kleviškis*, vietoj *Akmenskis* — *Akmeniškis* ir t.t.

Tačiau Amerikoje mėgstamos pavardės trumpinti, tiesa, kartais ir be kokio gyvo reikalo. Jei jau norima prie to taisyti, ramia sąžine galima ir visai anas slaviškąsias priesagas numesti, iš *Gudavičiaus, Piktuzėvičiaus, Klevinsko* pasidaryti *Gudą, Piktuzį, Klevį* (vd. *Klevys*). Ir mūsų pavardžių istorija rodo, kad tėvavardinės priesagos (kaip *-aitis*) ilgainiui nustojo savo pirmąsias reikšmes, ir buvo paskui neretai ir visai atmetos.

Kitais atvejais trumpintis grynai lietuviškas pavardes nebūtų patartina. Jei vis dėlto tai daryti būtų dėl kurių svarbių priežasčių neišvengiama, pavardės keičiamos turėtų patenkinti tik tokiu sutrumpinimu, kur liktų prasminga lietuviška pavardės dalis (sakysim, žodžio šaknis). Pavyzdžiui, kad ir minėtąjį *Piktuzį* pakaktų susistriukinti į *Piktį* (vd. *Piktys*). Bet kaip pavardę trumpintis, nepaisant įprastinio mūsų kalbinio dėsningumo, nepatartina, jau nekalbant apie visišką pavardės pakeitimą ar išvertimą (susvetiminimą).

LIETUVIŠKA ISTAIGA

SAFETY OF YOUR SAVINGS

CRANE *Savings & LOAN ASS'N*

INSURED UP TO \$10,000

3% SAVINGS

2555 West 47th St. CHICAGO 32, ILL. LAF. 5-1083

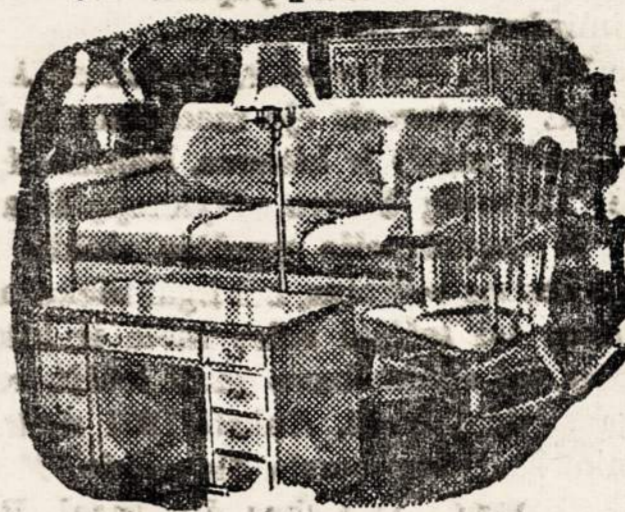
B.R. PIETKIEWICZ PRES.

Lietuvių Krautuvėj didelis pasirinkimas

Baldai, šaldytuvai, pečiai, skalbiamos mašinos, lovos, matrasai, kilimai, radijo, televizijos setai, baldai vaikučiams.

ZEMOS KAINOS
LENGVI IŠMOKĖJIMAI
TUOJAU PRISTATOMA

Baldai pagal užsakymą.

ROOSEVELT FURNITURE CO., INC.

2310 W. ROOSEVELT ROAD

Tel.: SEeley 3-4711

Krautuvė atidaryta sekmadieniais nuo 11 iki 4:30.

KUR GALIMA UŽSISAKYTI 'DARBA'

žurnalo "Darbas" metinė prenumerata \$1; pavienio numerio kaina 25c. Lietuvių Darbininkų Draugijos nariai žurnalą gauna nemokamai. Skaitytojų patogumui, sekamos įstaigos bei asmenys sutiko platinti "Darbą", t. y. priimti prenumeratas ir pardavinėti pavienius numerius:

CHICAGOJE: (1) "Naujienos", 1739 So. Halsted St.
(2) V. B. Ambrose, 927 W. 34 Pl., Chicago 8, Ill.
(3) J. Kundrod, 3902 So. Albany Ave., Chicago 32, Ill.
DETROIT: A. Kulesienė, 3948 Risdon, Detroit 16, Mich.
BROOKLYNE: (1) A. Buivydiene, 8620-75th St., Woodhaven, L. I.
(2) B. Spudienė, 8833 Elert Lane, Woodhaven.
CARNEGIE, PA.: Mrs. E. Shurmaitis, 708 Doolittle St., E. Carnegie
CLEVELAND: W. Ukertis, 1322 E. 89th St., Cleveland 6.
BALTIMORE: K. Matuliaskas, 1519 W. Lombard St., Baltimore 23
AKRON, OHIO: N. Trumpikas, 773 Bisson Ave., Akron 7.
PHILADELPHIA: Wm. Burton, 2014 Orthodox St.
ROCKFORD, ILL.: Rose Buches, 512 Brook Road.
SHAMOKIN, PA.: J. D. Taunis, 411 No. Shamokin St.
WILKES-BARRE, PA.: J. V. Stanislovaitis, 86 Amherst Ave.
MONTELLO, MASS.: (1) K. Venslauskas, 12 Amover St.
(2) P. Krušas, 141 Sawtell Ave.
CAMBRIDGE, MASS.: (1) L. Silkinis, 783 Main St.
(2) Vincent Spa, 233 Portland St.
NORWOOD, MASS.: F. Ramon, 1118 Washington St.
SOUTH BOSTON: "Keleivis", 636 Broadway
KANADOJE: (1) K. Lukoševičius, 35 Wilson St., Hamilton, Ontario, Canada.
(2) P. Shimelaitis, 1271 Alard St., Verdun, (Montreal)
ANGLIJOJE: A. Zamžickas, 26 Devonport Rd., London W 12 Eng'd.
AUSTRALIJOJE: "Australijos Lietuvis", 35 Cator St., West Hindmarsh, Adelaide, S. E. Australia.

Bet parankiausia užsisakyti tiesiog, rašant laišką ir siunčiant pinigų Lietuvių Darbininkų Draugijos Sekretoriui šiuo adresu:

N. JONUŠKA, 15 Cotton St., Roslindale, Mass.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

SAVINGS INSURED UP TO \$10,000

FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

Rekordas...

- ★ Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- ★ Nuo 1905 metų ši bendrovė pergyveno karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes ir savo taupytojams išmokėjo kiekvietą sutaupytą dolerį
- ★ Aukštus dividendus išmokėjo visada be perstojo
- ★ Partrauksim jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.

Nelaukit—Pradėkit Taupyti Šiandien!

Istaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. po pietų, Ketvirtadieniais nuo 9-tos valandos ryto iki 8 val. vakaro, Trečiadieniais visai neatidaro.

2202 W. Cermak Rd. • Chicago 8, Ill.

JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. • Tel. Virginia 7-7747

KŪRĖJO LAISVĖ

Būtų beprasmiška ginčytis dėl kiekvienos Dr. A. Baltinio straipsnio "Rašytojo laisvės individualizmo ir nihilizmo vingiuose" (Draugas, 1953 m. rugpiučio 22 d.) pastraipos ir atsakinėti į kiekvieną insinuaciją, nes jų tiek daug, jos taip mišrainiškai pateiktos ir tokios netikslios, kad, norint polemizuoti, reiktų daugelį dalykų iš naujo išlukštenti. Bet tatai užimtų daug daugiau vietos, negu laikraštis leidžia, ir, svarbiausia, visas ginčas galėtų virsti atitrauktomis, neesminėmis tiradomis, kokių daug pasitaiko mūsų spaudoje, kai žmonės pradeda polemizuoti, pavyzdžiui, karinėmis politinėmis temomis. Pagaliau tatai būtų netikslu dar ir todėl, kad šių eilučių autoriui su daugeliu savaime suprantamu Dr. A. Baltinio teigimu tektų sutikti, nes tokie klausimai, kaip kad rašytojo angažamento neišvengiamumas arba normų buvimas apskritai, nesudarė mano straipsniuose pagrindinės tematikos ir tuo pačiu nebuvo kvestionuojami iš esmės. Dėl šių klausimų esmėje aš su Dr. A. Baltiniu sutinku ir man jie atrodo savaime suprantami, kaip, pavyzdžiui, aiškūs ir nereikalaujantys įrodymų yra teigimai, kad atsisakymas politikos yra taip pat politika ir kad normos neigimas yra taip pat norma. Čia nebūtinos ir Platono citatos.

Klausimas, kuris man rūpėjo, kurį daugiau ar mažiau paliesdavau, rašydamas apie Strazdelį, apie Mauriacą, apie žmogų su maišu ant galvos bei apie ortodoksiją ir asmenybę ir kurio savo reveliacijose, manau, sąmoningai Dr. A. Baltinis nepabrėžė, suvestinas ne į normų (moralinių ir kt.) buvimą žemėje apskritai ir ne į jų neišvengiamumą net kūrėjui, bet į normų nepastovumo ir reliatyvumo problemą. Ar gali koks nors autoritetas, kad ir kilniausių idėjų bei tikslų vardu nustatyti plačiausia žodžio prasme suprantamam kūrėjui ribas, iš kurių jis neturėtų teisės išsėiti, jeigu mes žinome, kad tos ribos keičiasi kartu su amžiais? Kas turi teisę tas ribas nustatyti?

Ryšium su tuo iškyla kūrėjo santykio su visuomene, kuri pagal Dr. A. Baltinį turi teisę gintis ir tuo pačiu kūrėją kontroliuoti, klausimas. Šita problema aktuali tuo labiau, kad paprastai visuomenės primato šalininkai visuomenės autoritetą sieja su kokia nors ideologija, kuri paskelbiama visuotinė ir totalia. Tokiais atvejais kūrėjai yra priversti rašyti, tapyti, filosofuoti, žodžiu, kurti tik taip, kaip visuomenė reikalauja.

Nesimesdamas į citatas ir į kartojumus, norėčiau pateikti tik paprastus ir visiems žinomus faktus: antikinio ir krikščioniškojo elementų, kuriais remiasi šių dienų Vakarų kultūra, svarbiausi reiškiniai Sokratas ir Kristus jų laikotarpio visuomenės buvo pasmerkti ir

nužudyti už jų skelbiamus dalykus, už piktžodžiavimą, už nusistovėjusios tvarkos griovimą, už jaunimo tvirkinimą, vadinasi, esmėje už moralinio pobūdžio nusikaltimus (Dr. A. Baltinis, kalbėdamas apie normas, pirmoje eilėje akcentuoja moralines). Jie buvo nuteisti pagal įstatymus. Panašių pavyzdžių istorija žino daug daugiau, negu jų galima būtų šitame puslapyje sutalpinti. Ar to laiko visuomenė buvo teisi, ar jie?

Apsiribojant grožine literatūra, pavyzdžių, kur pradžioje visuomenės (arba bent jos vardu kalbančiųjų) pasmerkti rašytojai vėliau virto klasikais, taip pat labai daug. Vienas ryškiausių ir naujausių yra James Joyce atvejas. Pasitenkinant mūsų literatūra, gal būt, net tokia asmenybė, kaip Maironis, įeity į panašių pavyzdžių kategoriją, nekaltant jau apie Strazdelį. Ar didelis nuošimtis, sakysim, vadovaujančio Lietuvos klero, kuris visada linkęs kalbėti visuomenės vardu, pritarė pradžioje lietuvių kalba Maironio parašyti tautinio pobūdžio poezijai, kuri vėliau pasirodė esminių tautos aspiracijų išraiška? Kodėl šitai nepažiūrėti, sakysim, į šiandieninį A. Škėmą, imant pagrindu ne tautinę, bet kitą plotmę, tuo žinoma, nesugestionuojant, kad būtina Škėma turėtų suvaidinti lietuviuose Maironio reikšmės vaidmenį?

Dar viena problema, kuri piktina Dr. A. Baltinį, tai krikščionybės ir komunizmo paralelizmas. Kaip savo laikų esu pabrėžęs, manęs visiškai nedomina, kuri tų ideologijų yra geresnė, kilnesnė ir platesnė. Man nesvarbu, ar Dievuje sutelpa žmogus "su savo prieštaravimais ir iracionalijomis", ar ne. Žiūrėdamas iš neutralaus taško, aš konstatuoju tik rezultatus, kurie išplaukia iš tų dviejų totalinių ideologijų praktiškojo santykio su asmenybe ir individu. Abi jos yra apriorinės, totalios ir diktuojančios. Abi jos sąlygoja ir varžo individo sąžinę (tik viena disponuoja fizinėmis priemonėmis, o kita jų jau neteko). Pasaulėžiūriniam liberalui nebus skirtumo, ar suvaržymai ateina iš K. P. Centro Komiteto, ar iš Papos kabineto; ar jie skelbiami istorinio būtinumo, ar Dievo vardu. Jam nesvarbu, ar knygų indekso nuostatai suformuluoti Maskvoje ar Romoje. Esmė ta, kad tie nuostatai ir tie suvaržymai yra ir galioja, kad jų sąlygojamas individas negali skelbti viešai savo įsitikinimų, jeigu jie neįeina į tų nuostatų rėmus.

Grįždamas prie plačiausia prasme suprantamo kūrėjo, aš jam teikiu daug didesnės reikšmės, negu Dr. A. Baltinis. Mano nuomone, kūrėjas turi teisę ne tik reikšti visuomenės valią, bet ir prieštarauti jai. Kūrėjas turi teisę ne tik dievus garbinti, bet ir griauti juos, jeigu jam atrodo jie pasenę ir bejėgiai. Kūrėjas turi teisę keisti normas

ir pžiūras plačiausiai suprantama prasme, nes kaip tik tame leitime ir glūdi jo didžioji moralė ir jo atsakomumas (angažamentas). Ir per visą istoriją jis tatai daro, nors totalinių idėjų šalininkai to nenori matyti. Kitaip jis nebūtų kūrėjas.

Mėnininkas yra grožio ir tiesos kūrėjas. Tikrieji kūriniai mus žavi ir įtikina. Kaip gali būti kas nors negera ir nemoralu, jeigu tatai yra gražu ir teisinga? Negalima vienos tų sričių nuo kitos atskirti, kaip negalima atskirti formos nuo turinio. Tikrasis kūriny yra vienovė. Jis taip ir išgyvenamas.

Ir teigti, kad "geriau yra, jei kokioje tautoje yra tik vidutiniai, bet etiškai vertingi rašytojai, negu dideli mėnininkai,

bet nemoralūs" (citata, kurią aš netiksliai atpasakojau straipsny "Žmogus su maišu ant galvos"), yra baisus, prieštaravimų pilnas nesupratimas, kurį gali pateisinti tik tie, kurie niekada kūrinio neišgyvena ir jo nepajunta, kurie viską stengiasi suvesti į paprastus logikos dėsnius ir kurie savo skurdžių sielų matus bando primesti kitiems.

Vargas tautai, jeigu tokie žmonės įsigali. Vargas ir Dievui, jeigu jis pakliūna į tokių žmonių matus.

—A. Skaisgiris

Tik "Naujienų" teisingas žodis.

Koks vežimas, jei be ienų,

Koks lietuvis be "Naujienų"

Juk kasdieną pasirodo

WE WANT YOU TO TRY IT YOURSELF at BEE-JAY'S

Find out for yourself what it's like to get a closer, cleaner shave in LESS TIME than any other method, wet or dry

No nicks or cuts—muss or fuss.

NEW Sunbeam SHAVEMASTER

- ENTIRELY NEW SHAPE—Easier-to-handle
- Single TWICE-AS-WIDE Head
- Compact, Powerful REAL Motor

Even though you've got the toughest, heaviest beard, plus a tender skin, you'll shave in LESS TIME with the new Model 'W' Shavemaster than any other method, wet or dry. Doubt it? Perhaps you do. That's why we invite you to skip your next shave and visit our store with a good 24-hour beard. We'll be glad to have you shave with the sensational new Shavemaster and FIND OUT FOR YOURSELF.

BEE JAY STORES

15 W. Hubbard Street

Whitehall 4-3253

KIPRAS BIELINIS

(JO 70 METŲ AMŽIAUS SUKAKTUVIŲ PROGA)

1. Kipro Bielinio gyvenimo žygis

Iš mokyklos suolo 1905 m. kovo 10 d. į jo paties suruoštą pirmą kartą Lietuvoje, Kupiškio mieste, viešą mitingą-demonstraciją prieš rusų caro valdžią; tą pačių metų būv dar trisdešimt panašių mitingų su šūkiu, plačiai nuskambėjusiu po visą Lietuvą: šalin caro valdžią; iš visų pusių žandarų sekamas ir susilaukęs jam rusų žandarų sukrautų 20 bylų atsiduria Rygos mieste socialdemokratų pagrindy; 1907 m. lapkričio 5 d. su kitais latvių socialdemokratų centro komiteto 15 narių suimamas; keturi metai sunkių darbų kalėjimo; iš čia 1912 m. ištrėmimas Sibiro Irkutsko gubernijon ir metams praslinkus nusisekęs

iš tremties pabėgimas; Lietuvos valstybės atstatymo kovų fronte; iš čia į Steigiamąjį seimą, vėliau kitus tris seimus; kultūros ir kooperacijos darbas; ir vėl pagrindis, VLIKo kūrimas; V. Vokietijoje tremty darbai VLIKe ir iš ten į Lietuvos laisvės komitetą, čia, JAV. Tai štai Kipro Bielinio tas didysis, pavojų kupinas, laimėjimų ir pralaimėjimų palydėtas, kartais džiaugsmu padabintas nueitas, bet dar nebaigtas eiti, gyvenimo žygis.

Slapyvardžiu Kunigo, Sermėgiaus, Jono Jurkaičio turėtojas Kipras Bielinis net artimų draugų tarpe nesipasakoja nueitu iki šiol savo gyvenimo keliu ir neveikia kitų, kad jie bylotų apie jo praeitį. Mes tiek jo praeitį žinome, kiek ji yra susijusi su jo visuomeniniu darbu.

Kipras Bielinis yra parašęs ir išleidęs "1905 m." (1931), "Dėl Ateities" (1927 m.) ir "Atsiminimai iš 1904—1906 m.", bet ir tuose jo raštuose jis apie save veik nieko nekalba. Tai tylus, kuklus kultūrininkas ir visuomenininkas. Jis nesigiria savo nuveiktais darbais ir nemėgsta, kai kiti apie tai kalba. Bet bus leista bent trumpais bruožais kai kas iš jo didžiojo žygio suminėti.

Taip, Kipras Bielinis pirmoje vietoje kultūrininkas ir visuomenininkas ir tik paskui politikas. Jo visas politinis veikimas yra ne kas kita kaip kova sudaryti palankias, ramias

gyvenimo sąlygas kultūriniam ir visuomeniniam darbui.

2. K. Bielinio kultūrinis darbas Rygos kalėjime

1909 m. buvau pakviestas Rygon mokytojauti lietuvių draugijos "Žvaigždė" vienon miesto mokyklon. Tais metais ta lietuvių draugija turėjo savo lėšomis išlaikomų bene septynetą mokyklų. Mokyklai švarą palaikyti ir kitus ten darbus atlikti pasikviečiau Vaidelauskus. Vaidelauskas dirbo plieno fabrike, o jo žmona augino sūnelį Robertą, todėl dirbtuvėse ji negalėjo dirbti. Kadangi jiedu butą gavo pačioje mokykloje, tai Vaidelauskienei buvo patogus kas reikia mokyklai patarnauti.

Vieną dieną Vaidelauskiene man pasakoja, kad ji aplankiusi kalėjime Kunigą, ir jis man siunčias sveikinimus ir linkėjimus. O kas tas kunigas, aš taip ir nežinojau! Bet Vaidelauskienei nieko apie tai nesakiau, tik stengiausi prisiminti, ką aš iš kunigų pažįstu ir kuris jų galėjo būti suimtas ir už ką kalinamas. Nesisekė!

Kuriam laikui praslinkus, Vaidelauskas ir vėl man primena Kunigą. Girdi, Kunigas iš kalėjimo perduoda man linkėjimus, jis džiaugiasi jūsų čia atvykimu ir ragina lietuvių darbininkų tarpe pradėti platų kultūros darbą. Tam tikslui reikia įsteigti draugiją, kuri jau seniau buvo numatyta, pradėti leisti laikraštį ir kitą spaudą, prisitaikant legalioms gyvenimo sąlygoms. Jis taip pat ragina nepamiršti lietuvių darbininkų socialdemokratų veiklos. Bet įspėja, kad revoliucija buvo prakišta ir dabar tenka visai iš naujo pradėti partinis darbas. Jis nelengvas ir ilgesniam laikui užtruks nelegaliose sąlygose. Vaidelauskas čia dar pridūrė, kad kaip ir kiti Kunigo pageidavimai ir pasiūlymai, taip ir šis Rygos lietuvių socialdemokratų organizacijos komiteto buvo apsvarstyti ir nutarta mane pakviesti kultūriniam darbui, o jo bendradarbius aš pats pasirenku. Čia pat turėjau pasižadėti dirbti.

Dabar tas Kunigas, sėdįs sunkių darbų kalėjime, dar labiau man parūpo. Vaidelauskas, tur būt, pastebėjęs mano didelį susirūpinimą, tylomis pašnabzdėjo:

— Tai Kipras Bielinis. Jį mūsų moters lanko kalėjime ir jis per jas perduoda mums kas reikia daryti. Ir dabar jis vadovauja mūsų socialdemokratų organizacijai. Savo tarpe mes šviesesnių, daugiau pamokytų asmenų neturime. Kalėjime moterims jis patogiausia lankyti.

Iš čia mudviejų su Kipru Bielinium prasidėjo savotiška pažintis ir bendradarbiavimas. Jo nurodymais ir patarimais Rygos lietuvių tarpe buvo or-

6—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, SEPTEMBER 19, 1953

ganizuota ir legalizuota lietuvių darbininkų blaivybės draugija "Giedra". Draugijai nariais prisirašė per šimtą socialdemokratų organizacijos narių ir kita tiek kitų darbininkų demokratiškai nusiteikusių. "Giedra" suorganizavo chorą, artistų mėgėjų būrelį, spaudos ratelį, lavinimosi ratelį ir dar kitokių turėjo komisijų. Draugija turėjo savo erdvų butą. Jo kambariuose kas vakaras, kaip bitės aviliuose, darbavosi kultūrininkai. Čia Rygos darbininkų jaunimas rinkosi ne vien tik kad padainuoti, pašokti, vaidinimuose dalyvauti, bet jis mokėsi kas skaityti ir rašyti, kas skaičiavimo ir buhalterijos, o kiti siekė kitokių specialybių. Žiemos metu artistai mėgėjai pasirodydavo veik kas šeštadienis koku nors nauju kūriniu scenoje. Nenuilstama ir scenos darą nuoširdžiai pamėgusi buvo mokytoja Z. Orlauskaitė, o jai talkininku buvau aš pats. Vėliau ji mokytojavo Petrapily ir čia taip pat scenos neapleido ir Nepriklausomoje Lietuvoje buvo viena pirmųjų valstybės dramos te-

atro artistų. Dabar ji gyvena Detroite. Jos bute Rygoje buvo slaptai spausdinami įvairūs atsisaukimai ir bene trys numeriai buvo slaptai išleisti lietuvių socialdemokratų organizacijos laikraščio "Brėkšta". "Giedra" išleido savo kalendorių Vilniuje Mykolo Biržiškos suredaguotą. Laikraščiu leisti buvo kuriama atskira bendrovė. Deja, sekančių metų vasarą lietuvių socialdemokratų organizacijos 22 svarbiausių veikėjų buvo suimti, kalinti ir iš Rygos ištrėmti. Darbas nutrūko, o Kipras Bielinis, kalėjimo sunkių darbų keturių metų bausmę atlikęs, buvo ištrėmtas Sibiran. Tada ir mano netiesioginiai ryšiai su Kipru Bielinium nutrūko ir teko taip pat Rygoj kalėti. Iš ten buvau paleistas be teisės pasilikti mieste. Išvykau Petrapilin toliau mokslus tęsti.

3. Asmeninė pažintis su Kipru Bielinium

1917 m. vasarą Petrapily įvyko vadinamasis lietuvių seimas. Karo fronte buvau išrinktas lietuvių atstovu. Kai nvytas (Tęsins 7-ame pusl.)

Let Us Remodel Your Old FUR COAT Into A New
FUR LINED CLOTH COAT

Beautiful All-Wool Fabrics
Lovely Colors;
Smart New Styles

OR
Have it REMODELED
Into a Beautiful 1954
Style JACKET, CAPE
or STOLE at Very
Reasonable Prices.

FOR \$68
ONLY

OPEN 9 TO 6, MON. 9 TO 9

Come In or Phone
DEarborn 2-2442
for FREE
Bonded Pickup

MICHAEL LASCARIS
Furs

22 W. MADISON ST.—3rd Floor
25 YEARS OF FUR COAT DESIGNING

GET THE GAS HEATER BACKED BY
\$38,342,000
OF HEATER EXPERIENCE

as different
from ordinary
heaters as
Television
is from
Radio!

Tropical Floor Heat

You owe it to
yourself to SEE the
SENSATIONALLY
BETTER—

Sieglers
PATENTED AUTOMATIC
GAS HEATER

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 West 51st St.

HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

kau į jo pirmą posėdį, tai dar buvo anksti. Atsisėdau kur pakliuvo. Tuoj greta manęs atsisėdo gerokai išvargęs, kuklus, tylus vyriškis. Jis tylai šypsodamasis man sakė:

— Rodos, mudu seni pažįstami iš Rygos laikų, — ir pasiskė: — Kunigas...

Aš ūmai nesusigriebiau, ką jam į tai atsakyti, o jis nieko nelaukdamas man pasakoja, kad jo žiniomis Seime socialdemokratų bus gana daug, tik reikia tuoj sudaryti savo frakciją ir susižinoti su liaudininkais bei santariečiais. Su jais bus galima kai kuriais klausimais eiti išvien. Čia pat nurodė, kur socialdemokratų frakcija sėdės. Aš klausiau ką jis pasakoja ir stebėjau jį. Kipras Bielinis visą laiką delną uždėjęs laikė ant kairės kojos kelio.

Isižiūrėjęs, pastebėjau, kad ties ta jo ranka pridengta vieta kelnų kiška buvo pradilusi... Jis neseniai buvo parvykęs iš Sibiro, ten kelis metus nelegaliai gyvenęs.

Nors Kipras Bielinis nebuvo Petrapilio lietuvių seimo nariu, bet jis lankė jo posėdžius, dalyvavo socialdemokratų frakcijos pasitarimuose ir seime atsidėjęs sekė kilusius karštus ginčus dėl Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo. Seiman patekė laukiniais, tai yra jokiom politinėm srovėm nepriklausą keli atstovai ir dešinieji iš politikuojančių katalikų tarpo, užsispyrusiai norėjo skelbti Lietuvą esant nepriklausoma valstybe. Socialdemokratams, liaudininkams ir santariečiams, priešaky su teisininku P. Leonu, įrodinėjo, kad Petrapilio lietuvių seimas neatstovauja Lietuvai, o tik jos gy-

ventojų daliai, kuri dėl karo veiksmų atsidūrė už Lietuvos sienų, todėl seimas, kaipo toks, neturi teisės visos Lietuvos vardu kalbėti, o gali tik reikšti savo pageidavimus. Seimas, tu ginčų įkaršty, skilo. Čia gražiai ir labai susijaudinusiai pasiskė Tumas-Vážgantas. Jis sakė, kad savo jautria širdimi pritariąs Seimo češiniams, bet jo protas sakė, kad teisė kairiųjų pusė. Jis pasitraukė iš politikos ir seimo posėdžiuose nedalyvausiąs.

4. K. Bielinis Lietuvoje

1918 m. pavasarį pradėjau dirbti "Darbo Balsu" redakcijoje Vilniuje. Kiek vėliau Kipras Bielinis, parvykęs iš Rusijos, buvo vienas pirmųjų šiaulių apskrities savivaldybių organizatorių ir kartu dalyvavo pasipriešinime prieš vadamuosius bermontininkus vokie-

čius. Kipras Bielinis tada "Darbo Balsui" rašydavo korespondencijas ir straipsnius iš šiaulių. Jo korespondencijos buvo geru pavyzdžiu kitiems vietose gyvenantiems korespondentams. Jo korespondencijose visuomet buvo keliami vietos opieji reikalai. Jos taip sumaniai buvo parašytos, kad vokiečių cenzoriai negalėjo prie jų prikibti.

Tų pačių metų rudenį įvyksioje Vilniuje Lietuvos socialdemokratų partijos konferencijoje uoliai dalyvavo ir Kipras Bielinis. Jis tada buvo išrinktas LSDP centro komiteto nariu ir vėliau nuolat buvo toms pareigoms renkamas. Kai įvyko platus pasitarimas su kitų Vilniuje veikiančių socialistų srovių atstovais Lietuvos likimo klausimais, Kipras Bielinis tame pasitarime taip pat (Tęsinys 8-ame pusl.)

2 GREAT APPLIANCES IN 1

THE NEW DE LUXE
G-E REFRIGERATOR-
FREEZER!

IT'S TERRIFIC

A REAL FREEZER PLUS REFRIGERATOR!

Model LM-95K
9.5 cu ft

REFRIGERATOR-FREEZER

New distinctive styling combined with startling mechanical features give you the finest in beauty, convenience and dependability. You'll really have to see it, to appreciate this wonderful new G-E Refrigerator-Freezer!

2 APPLIANCES IN 1

1. Real food freezer
2. No-defrost refrigerator

Includes these amazing features!

Roto-Cold Refrigeration gives you more uniform cold refrigerator section!

Moist-Cold food storage keeps food garden-fresh . . . even uncovered!

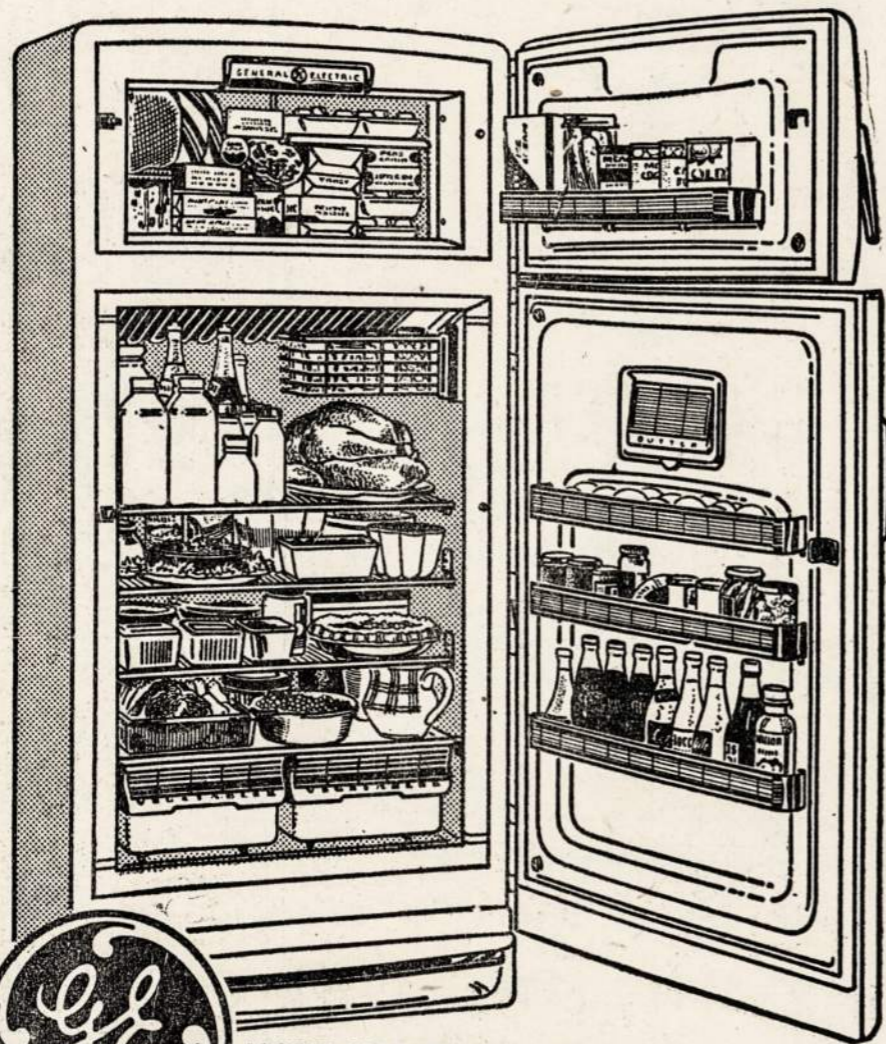
No Defrosting, because frost never builds up in refrigerator section!

Bigger, Roomier than ever. 20% more storage space per sq. ft. of floor space than older models!

Butter Conditioner keeps a whole pound of butter or margarine just right for easy spreading! Adjustable control.

Aluminum Space Maker Door Shelves for easy-to-reach storing of frequently used items! All shelves aluminum!

Redi-Cube® Ice Trays let you pick out one cube at a time or as many as you like!

MODEL LH-11K-11 cu ft

REFRIGERATOR-FREEZER

WONDERFUL NEW FEATURES INCLUDING:

Roto-Cold Refrigeration. Cold air circulates in refrigerator section so that all parts of it are uniformly cold!

No Defrosting. Frost never builds up in the refrigerator section!

Moist-Cold. High humidity keeps foods extra-fresh . . . even without covering—yet refrigerator walls stay dry!

Bigger, Roomier Than Ever. Has 39% more storage space per square foot of floor space than older models!

So new and beautiful! So different! You'll be amazed!

UNION APPLIANCES

40 So. Clinton St.

DEarborn 2-4838

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

(Tęsinys iš 7-to pusl.)

uoliai dalyvavo. Tas, visą savaitę užsitęsęs pasitarimas, nieko nedavęs išsiskirstė. Kipras Bielinis labai juo piktinosi, nes aiškiai buvo pastebima, kad kelerių asmenų kitų Vilniuje gyvenančių tautų grupelės, prisidengdami tik socialistų vardu, mėgino asmeniniais sumetimais išbrauti į būsimas Lietuvos gyvenimo vadovaujamas vietas. O kiti gal visai sąmoningai visą darbą trukdė, kad jį galėtų nudelsti, kad lenkų organizuojama kariuomenė spėtų Vilnių užimti dar Lietuvai nesuorganizuotai.

Šiauliuose K. Bielinis buvo ne vien tik savivaldybių organizatorius, bet ir kooperatinio gyvenimo ugdytojas, socialdemokratų veikėjas.

1920 m. Kipras Bielinis buvo išrinktas Lietuvos Steigiamojo seimo nariu. Nuo tada Kipro Bielinio veikla jau ėjo plačia vaga kaip valstybininko ir parlamentaro.

5. Bielinis parlamentaras

Kipras Bielinis buvo ne vien tik Steigiamojo Seimo narys. Jis buvo išrinktas visų trijų Lietuvos buvusiųjų seimų nariu. Jo veikla Lietuvos Seimuose buvo plati, turininga ir įvairi. Jis buvo visų Seimų valstybės biudžeto komisijos narys, ir dar kitose laikinai kuriam nors klausimui nagrinėti sudarytose komisijose dalyvavo. Seimuose jo įvairiais klausimais pasakytos kalbos visomet plačiai nuskambėdavo po visą Lietuvą. Jis kalbėdavo jautriai, bet netuščiažodžiaudamas reikalą dėstė. Daugiausia jis kalbų yra pasakęs Lietuvos bendro ūkio ir finansų klausimais. Kipras Bielinis su tais klausimais yra gerai susipažinęs. Jo valstybės biudžeto reikalais pasakytos kalbos dar ir dabar nėra praradusios savo reikšmės. Jo visuose seimuose pasakytų kalbų rinkinys sudarytų kelių šimtų puslapių storoką knygą. Jo veikimo Seimuose nuodugnesnis aprašymas taip pat sudarytų antrą knygą, tiek ten plačiai pasireiškė jo veikimas.

Būdamas Seimo nariu, su kitais jo nariais, 1922—1923 m. Kipras Bielinis lankėsi JAV, kur įvairiuose lietuvių naujokynuose yra pasakęs daug ir gražių kalbų. Daug jas kas prisimena ir iki šiai dienai. Nors panašius pranešimus tuomet yra padarę ir kiti su juo kartu atvykę į JAV seimo nariai, bet kitų anuometinių Lietuvos seimo svečių padaryti čia pranešimai rečiau prisimenami.

Ir dabar prisiminus anų metų JAV lietuvių tarpe padarytus Kipro Bielinio pranešimus kai kurie naujokynai jį kviečia bet kuria proga viešai šnektelti. Taip, Kipras Bielinis yra geras kalbėtojas, sugebąs gražiai, jautriai ir turiningai savo mintis reikšti.

6. K. Bielinis spaudos darbininkas

Kipras Bielinis spaudoje pradėjo bendradarbiauti bene nuo 1903 m., tai yra prieš penkias-

dešimt metų, būdamas šešiolikos metų jaunuolis.

Jis rašė "Darbininkų Balsui", kurį redagavo Augustinas Janulaitis. "Darbininkų Balsas" buvo leidžiamas užsieniuose ir slapta Lietuvoje platinamas. Vėliau jis rašė "Naujojoje Gdynėje", "Žarijoj", "Darbo Balse", "Socialdemokrate" ir kituose socialdemokratų leidžiamuose laikraščiuose.

Kipro Bielinio bendradarbiavimas spaudoje pasireiškė ne vien tik raštais, bet ir tos spaudos platinimu. Platinimu dar tais laikais, kai lietuviams rusų caro valdžia uždraudė spausdinti knygas ir laikraščius lotynų raidėmis. Jis kaip ir jo tėvas Jurgis (pramintas knygnešiu karaliumi), tada slapta platinė Lietuvos spaudoje.

Kipras Bielinis į Lietuvos so-

cialdemokratų partiją įstojo prieš penkiasdešimt metų. Partijos pavedimu, jis organizavo slaptos partinės spaudos gabenimą iš užsienių ir jos platinimą Lietuvoje. Tatai Kiprui Bielinui tinka knygnešio vardas. To amato jis pramoko iš savo tėvo, kurį laiką kartu su juo slaptą spaudoją važiodamas po Lietuvą.

7. Kipras Bielinis kooperatininkas

Kipras Bielinis Kaune apsigyveno 1920 metais ir ten priklausė šiem didesniems kooperatyvams: Kauno vartotojų bendrovei "Paramai", kuri pradėjo veikti Lietuvos valstybės atstatymo pirmais metais. "Parama" Kaune turėjo keletą maisto parduotuvių, savo gražiai įtaisytą mechaniską kepyklą ir dar kai ką. Kipras Bieli-

nis visą laiką kas treči metai to kooperatyvo narių buvo renkamas valdybos nariu. Jis buvo Spaudos Fondo nariu. Spaudos Fondo nariais daugiausia buvo mokytojai. S. Fondas leido vadovėlius, mokslo knygas, dailės literatūros leidinius ir en-

(Tęsinys 9-tam psl.)

NAUJAS VADOVĖLIS!

A. Rinkūno "Kregždutė" I dalis

Elementorius, skaitymai ir aplinkos pažinimas I-II skyriai. Specialiai parašyta pritaikant lituanistinėms mokykloms Kanadoje ir Amerikoje. Kaina \$1.50 (kanadiškais).

Užsakymus ir pinigus siųsti:

Spaudos Bendrovė

"ŽIBURIAI"

941 Dundas Street, W., Toronto, Ont., Canada

NUOMOKITE

SOKOL CHICAGO HALL

Vaidinimams, Susirinkimams, Banketams, Šokiams, Pobūviams, Vestuvėms ir kitoms pramogoms.

Nužemintos kainos vestuvėms ateinančiais mėnesiais. Kreipkitės į:

ANTON M. PUSTOVER, Mgr.

2337-45 So. Kedzie Chicago 23, Ill.

Tel.: BISHOP 7-8899

LIETUVIŠKĄ DUONĄ

ir įvairius kepsnius kepa iš tremties atvykęs patyręs Lietuvoje kepėjas - specialistas

ALEKSAS GADJURGIS

STAR BAKERY

738 West 31st Street

Telef.: CALUMET 5-2173

(Tik pusė bloko į rytus nuo Halsted St.)

PRIMAMI ĮVAIRŪS SPECIALŪS UŽSAKYMAI

SAUGESNĖS vietos taupymui niekur nerastite. Kiekviena saskaita apdrausta iki \$10,000. Penkiasdešimt penki metai patyrimo ir draugiško pataravimo.

Štabas kalba lietuviškai

DISTRICT SAVINGS

and LOAN ASSOCIATION

3430 South Halsted Street

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išliktus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET

KAMBARYS 1043

Telefonas Central 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY

PEARL ASSURANCE COMPANY

LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY

MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.

MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY

AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.

MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

8—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.—SATURDAY, SEPTEMBER 19, 1953

PATAISOS

PRITAIKOMOS

VISOMS RŪŠIMS

FURNASŲ

PEČIŲ

ŽIDINIŲ (Ranges)

BOILERIŲ

MES GALIM APTARNAUTI

KIEKVIENA REIKALAVIMĄ

TEISINGA KAINA!

Northwestern Stove Repair Co.

662 W. Roosevelt Rd.

2323 Milwaukee Ave.

8812 S. Commercial av.

MONroe 6-6600

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

visus mokesčius čia sumokėjus

100% apdrausta

DRABUŽIAI

GYDUOLĖS

ir t. t.

Jūsų giminės gauna be jokių įjems išlaidų

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SO. STATE ST., CHICAGO

Tel. WAbash 2-9354

Atdara šeštadien. iki 1:30 popiet.

(Tęsinys iš 8-to psl.)

ciklopediją, be to, jis turėjo mokslo priemonių ir optikos skyrių su savo dirbtuvėmis. Kipras Bielinis priklausė Spaudos darbuotojų kooperatinei bendrovei "Raidė". "Raidė" turėjo Kaune vieną didesnių, gerai įrengtų spaustuvių su keleta dešimčių darbininkų ir savus namus. Kipras Bielinis kas treči metai buvo to kooperatyvo narių renkamas į revizijos komisiją. Liaudies meno kooperatinės bendrovės "Marginiai" Kipras Bielinis buvo vienas steigėjų ir jos valdybos pirmininku. To kooperatyvo tikslas buvo padėti tarpti Lietuvos liaudies menui. Tarp kito, "Marginiai" kai ką iš liaudies meno gaminių pradėjo į JAV eksportuoti. "Marginiai" turėjo savo skyrių šiaulių mieste ir tampriai bendradarbiavo su tolygia bendrove Klaipėdos mieste.

Tai Kipras Bielinis, nors ir labai buvo užimtas Seimo darbais, vienok surasdavo atliekamo laiko ir kooperatiniam darbui. Ir čia narių visumos susirinkimuose, Kipras Bielinis yra pasakęs daug reikšmingų kalbų. Jei tuose kooperatyvuose jis visuomet buvo perrenkamas vienoms ar kitoms pareigoms, tai įrodo, kad jis plačiai buvo žinomas ir juo nariai pasitikėjo. Nors nekartą buvo mėginta kraštutiniųjų iš kairės ir dešinės Kipro Bielinio nerinkti bet kurioms pareigoms, bet jų tos pastangos nerasdavo narių daugumas pritarimo.

Kipras Bielinis kooperatyvų surengtuose nariams ir jų tarnautojams kursuose nekartą yra buvęs jų paskaitininku.

8. K. Bielinis kultūrininkas

Kipras Bielinis pilnąja to žodžio prasme, buvo ir yra didis kultūrininkas. Būdamas Seimo nariu, jis dažnai ateidavo pasveikinti įvairių kultūrininkų susirinkimus. Viename mokytojų profesinės sąjungos metiniame suvažiavime savo sveikinimo žody šiaip yra reikšmingai pasakęs: Nesistebėkite, kad aš politikas atėjau jus pasveikinti, bet žinokite, kad aš toks pat kultūrininkas, mokytojas kaip ir jūs. Jau daug metų dirbu tą patį darbą, gal kiek kitoj srity, kaip ir jūs. Jūs prūsinate, mokote jaunimą, ruošiate jį gyvenimui. Aš taip pat mokau žmones, kaip reikia gyvenimas tvarkyti, kad jis būtų gražesnis, sotesnis, kad kultūros ir švietimo darbo sąlygos būtų lengvesnės, kad žinios laisvai, nevaržomai būtų suteikiamos ir įgyjamos. Taigi, jūs ir aš, mes visi pirmoje eilėje esame kultūrininkai, mokytojai: vieni švietimo darbe, kiti — politikoje, bet galutinis mūsų abiejų tikslas — žmogaus kultūra, jo proto lavinimas ir švietimas.

Po nelemto 1926 m. gruodžio 17 d. perversmo ir tretįjį seimą paleidus, Kipras Bielinis jau neturėjo progos viešai Lietuvos gyventojams prabilti, nė kultūrinuose suvažiavimuose su pa-

sveikinimais dalyvauti. Jo politinio ir visuomeninio gyvenimo veikla žymiai turėjo susiaurėti. Jis tada buvo pakviestas žemės ūkio Rūmuose atsiskaitymą tvarkyti ir kartu jam buvo pavesta vesti liaudies meno skyrių. Čia jis savo veiklą plačiai išvystė, ją vainikuodamas kooperatyvu "Marginiai" ir organizuodamas to darbo mėgėjus. Jis ir čia nenuleido rankų — dirbo, ką galėjo tais beseminiais laikais dirbti.

Vieną kartą, Vasario 16 d. šventės proga, savų pažįstamų būrely šiaip jis pasisakė: Prasminga šventė! Deja, mes nustumti nuo valstybinio darbo. Kelias mums į prezidentūrą už-

žėlė. O jei nors ir A. Smetona demokratiškai būdu būtų išrinktas į prezidentus, ir jis patobūtų pačių pagrindinių demokratijos pradų, mes šiandien eitume ir jį sveikinti kaip Lietuvos žmonių rinktą prezidentą, o dabar... tas takas usnimis apžėlęs...

Taip, Kipras Bielinis buvo ir yra didelis tolerantas. Jis nėra partinis fanatikas. Jam visuomet ir visur pirmoje eilėje rūpėjo bendras valstybės darbas ir jos žmonių gerovė. Netaip jau svarbu, kurios politinės srovės tas darbas varomas, o svarbu, kad būtų kraštui naudingas, jo gyventojų gerbūvį kelias. Jam bet kokioje formo-

je partinė demagogija buvo ir yra svetima. Jis vengė ir vengia bergždžių ginčų ir nemėgo ir nemėgsta bet kurių rietenų, jų iš tolo vengia.

Kadangi Kipras Bielinis iki gyvyko kaulo ne vien tik įsitikinimais, bet ir savo būdo bruožais yra demokratas, tai jo labiausiai nekenė komunistai. Kaip tik jie okupavo Lietuvą, Kipras Bielinis tuoj buvo atleistas iš einamų pareigų.

9. K. Bielinis Ligonų kasose

Baigiant dar keliais žodžiais tenka pastebėti, kad Kipras Bielinis buvo ne tik savivaldybių organizatorius, kooperati-

(Tęsinys 10-am psl.)

SEE IT NOW!

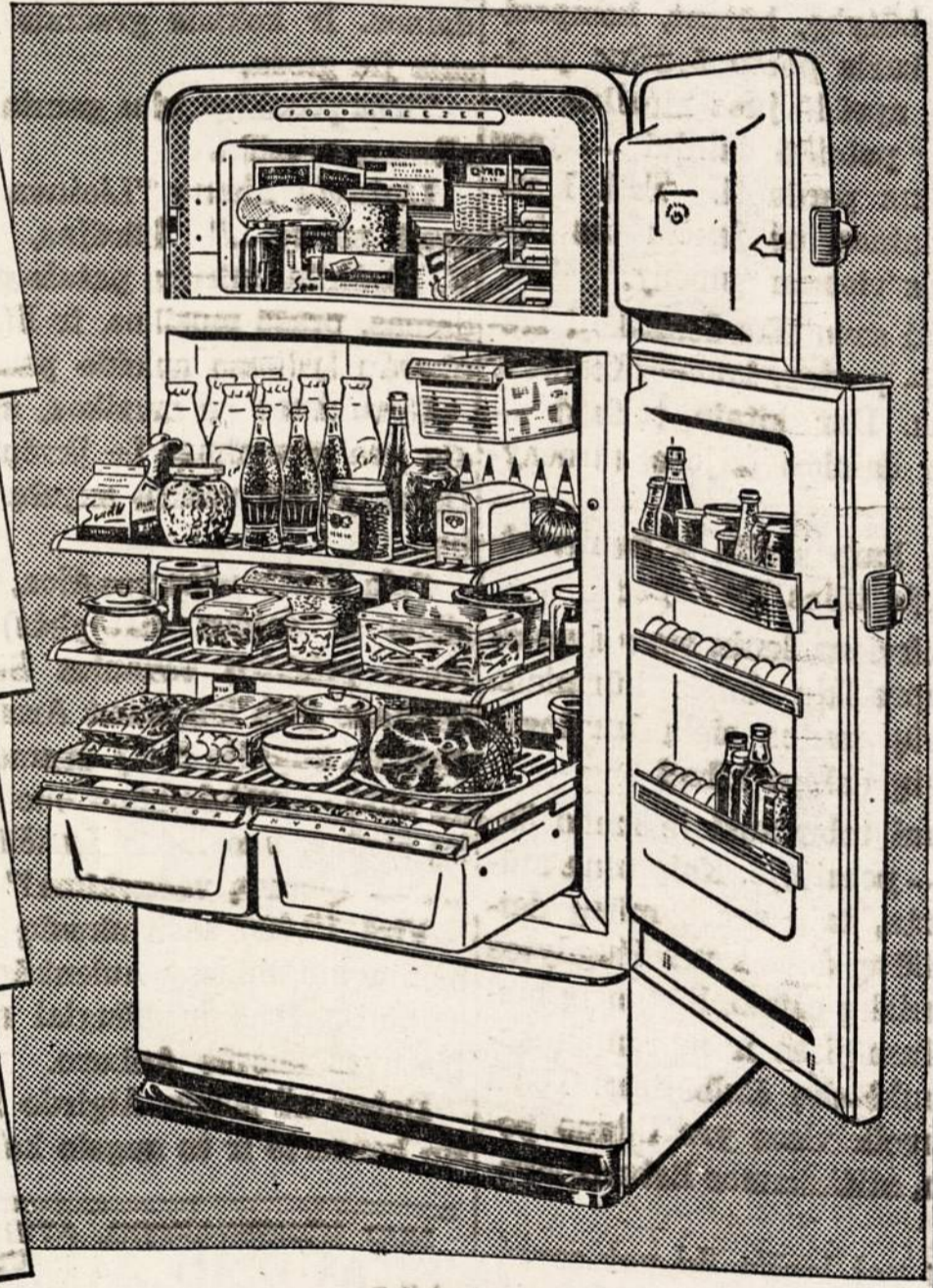

New 1953

CYCLAMATIC FRIGIDAIRE

4 Big Features!

- A true Food Freezer PLUS a big Refrigerator!**
The Food Freezer is separate, sealed off from the refrigerator. Frozen foods stay store-fresh—never thaw out.
- Exclusive Cyclo-matic Heatless Defrosting!**
Frost is banished like magic, without HEATERS, CLOCKS, TIMERS or BUTTONS! Pioneered and developed by Frigidaire.
- Rust-proof Shelves Glide Out—All the Way!**
ROLL-TO-YOU Shelves glide out full-length. Put all foods right at your finger tips!
- Wonderful—New Butter Pre-Server**
Another Frigidaire exclusive! Keeps butter at safe temperature... slices and serves it in easy-to-spread pats.

Plus All These Fine FRIGIDAIRE FEATURES

- Full-width Food Freezer holds over 73 lbs. frozen food
- Two big porcelain Hydrators hold nearly a bushel of fruits, vegetables
- Lifetime Porcelain Finish on interior
- Quickcube Ice Trays with Instant Tray and Cube Release
- Famous Meter-Miser mechanism with 5-Year Protection Plan
- Sliding Utility Tray for storing small packages
- Rust-proof aluminum Shelves

10.8 Cu. Ft. Imperial Model 15-108 shown.

Ask about all the other Cyclo-matic, De Luxe, Master and Standard Model Frigidaires.

EASY TERMS

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st St.

HEmlock 4-7095

DR. K. DRANGELIS

DAINA — ANGELŲ KALBA

Besiantinąs mūsų solisto Algirdo Brazio koncertas, dažnai sukelia manyje įvairių minčių. Čia lauki koncerto, lyg kokios išskilmės ar puotos su visokiais malonumais, tai vėl mintys nukelia į praetį, kurioje neužmirštinį džiaugsmą, žadina dar didesnę susidomėjimą ateitimi.

Taip besisvyrudamas priekyn ir atgal, nelyg laikrodžio pendulum nejučiomis sužadinti savyje daug visokių minčių apie muziką, dainą. Prisimenu orkestrus, piano, smuiko bei vargonų koncertus, teikusius didelio džiaugsmo, tačiau daina viską viršija. Daina yra kažkodėl mano širdžiai artimesnė. Ypač lietuvių daina. O jos esu daugiausiai klausęs.

Klausiu savęs, kodėl?

Gal todėl, kad šalia dainiaus sielos, dainoje yra dar ir poeto siela — žodžiai. O žodžiai yra savaime lyg atskira būtybė nuo dainos.

Atseit, klausant dainos, jaučiama bent dvi būtybės.

O gal, pasigilinę, atrasime ir trečią būtybę, būtent, kompozitorių, kuris poeto žodžius pasirinkęs, aprėdė juos muzikos rūbais ir pateikė dainiui — juos žmonėms perduoti. Tad, klausant dainos, aš jaučiu tas tris būtybes vienam asmeny.

Tai savotiška žemiškoji trejybė — poetas, kompozitorius ir dainius. Dar kitaip tariant — vienas dainius trijose asmenybėse.

Štai, kaip jaučia ir mums atpasakoja tūlas Vyturis:

“Kiekviena tauta savo dvasios lobį apreiškia dailės kūriniams. Lietuvių tautos siela turtingai **Lietuvių dainos kilmė**

reiškiasi tobuliausioje meno šakoje — poezijoje. Kaip sena mūsų tauta, taip senos mūsų dainos. Mūsų dainos yra išugdytos žalių miškų ošimo, liūdno jų medžių šlamėjimo ir margaplunksnių paukštelių čiulbėjimo. Todėl jos beveik visos yra liūdno pobūdžio, atitinkamos lietuvių dvasiai.

Nuo pat lopšio iki pat senatvės lietuvių lydi daina. Ar jis linksmas ar nuliūdęs, sotus ar alkanas, ar darbą pradėdamas, ar baigdamas — dainuoja, nuniuoja dainas. Neveltui svetimtaučiai vadina mus dainingiausią tautą pasaulyje.

Dainoje lietuviai rasdavo širdies nusiramimą, paguodą. Dainoje jie įgydavo drąsos, narsumo „garbės...“

Muzika ir jos galia

Kalba yra balsas mąstančio proto. Muzika yra balsas pačios sielos. Muzika turi reikšmės protui, kiek žagrė žemei... Ji išjudina mintis, padidina smegenų kūrybą. Klausant muzikos — dainos išsiplėčia protavimo jėgos, kaip nuo saulės išsiplėčia gėlės.

Sakoma, būk aštriausia gyvybė liepsnoja meno asmenybėse.

Užtat artimumas su jais turėtų įliepsnoti mūsų pačių gyvybės ugnį.

Kompozitorius Beethoven yra

pasakęs:

“Muzika privalo uždegt liepsną vyrų širdyse ir išspaust ašaras moterų akyse”.

Kas gi pagaliau, vyksta mūsų jausmuose klausant galingo choro giedant “Lietuviais esame mes gimę, lietuviais turime ir būt, tą garbę gavome užgimę, jai ir neleisime pražūt” arba vėl “Mes be Vilniaus nenurimsim”?

Argi nerieda dažnos moters veidu ašara, kaip mūsų dainius Juozas Babravičius dainuoja “Tykiai, tykiai Nemunėlis teka, ne taip tykiai, kaip motulė verkia”?

Ar nevirpa jaunuolio kupina meilės širdis klausant “Karvelėli mėlynasai, karvelėli tu pilkasis, skrisk į tą šalelę, kur mergelė manęs laukia...”

Štai, kaip gražiai poetas Longfellow apibūdina dainą:

“Savo galingais sparnais daina paima sielą ir tyliai pakelia dangaus link”.

Sakoma paukščiai pirmieji pradėjo giedoti. Jie aukštai skraidydami, laisvi nuo žemės pavojų, saulės šviesoje išmoko dainos. Ir kokiais gražiais balsais jie gieda.

Tiesa pasakius, visa gamta yra ritmas, muzika.

Lietuvių himno “Lietuva Tėvynė mūsų...” kūrėjas, Dr. V. Kudirka, mirties patalė gulėdamas, prašė muzikos, ir liūdno akordų lydymas apleido pasaulį.

Gyvenimas be muzikos, sakyčiau yra gyvenimas be įkvėpimo. Dainą gi kiti vadina angelų kalba.

Prie gražiausios poezijos, muzikos ir dainos (trejybės) aš noriu priskirti velionies Stasio Šimkaus (7th Regiment Armory, 1919 m. rugsėjo 3 d.) dramatinę šūkį — “Nuimkime nuo rankų žiedus, nuo kaklo žemčiūgus... — Lietuvą vaduokime!”

Virš 12,000 susirinkusių harmoningam liūdesy nulenkę tam dainiui galvas ir džiugiai siekė Lietuvos laisvės Aukuro.

Dabar aš laikiu Algirdo Brazio koncerto ir to angelo kalbos.

NUO UŽSISENĖJUSIŲ, ATVIRŲ SKAUDŽIŲ ŽAIZDŲ IR ODOŠ LIGŲ

Tie, kurie kenčia nuo SENU ATVIRŲ ir SKAUDŽIŲ ŽAIZDŲ, jie negali ramiai SĖDĖTI ir naktimis miegoti, nes jų užsisenėjusios žaizdos niežti ir skauda. Kad pašalinti tą niežėjimą ir skaudėjimą senų, atvirų ir skaudžių žaizdų, uždėkite LEGULO Ointment. Jo gydymas ypatybės palengvins jūsų skaudėjimą ir galėsite ramiai miegoti naktį. Vartokite jį taipgi nuo skaudžių nudegimų. Jos taipgi pašalina niežėjimą ligos, vadinamos PSORIASIS. Taipgi pašalina perštėjimą ligos, vadinamos “ATHLETES FOOT”, sustabdo džiūvimą odos ir perplyšimą tarp pirščių. Jos yra tinkamos vartoti nuo **džiūstančios ir suskilusios odos**. Jos yra geros gyduolės nuo visų išviršinių odos ligų. LEGULO Ointment suteiks jums pagalbą nuo nuvargusių, perštamų ir niežtinčių kojų. Legulo Ointment yra parduodamas po 75c., \$1.25 ir \$3.50. Pirkite vaistinėse Chicagoje ir apylinkėse ir Milwaukee, Wis. arba atsiųskite money orderį:

LEGULO, DEPT. J
5618 W. Eddy St., Chicago 34, Ill.

10—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, SEPTEMBER 19, 1953

(Tęsinys iš 9 psl.)

ninkas, bet jam teko ir savo darbu prisidėti Lietuvoje socialinio draudimo srity ligonių kasas organizuojant. Jis buvo Kaune socialdemokratų sąrašų išrinktas į Kauno miesto ligonių kasos tarybą, o ši ji išrinko valdybos pirmininku. Tris metus jis sėkmingai pirmininkavo Kauno miesto ligonių kasos valdybai. Tai buvo sunkūs pirmieji organizaciniai ligonių kasų metai. Jos daug turėjo priešų, o jose apdraustų tarpe būta daug tokių, kas jų tikslo gerai nesuprato. Reikėjo įdėti daug takto ir atsargumo, darbu įrodyti, kad ligonių kasos ir bendrai socialinis draudimas yra būtinas.

Be to, ir darbo pati aplinka buvo labai nepalanki ligonių kasoms. Jos buvo tuoj organizuojamos po perversmo ir trejų seimą paleidus.

Bet Kipro Bielinio geras vi-

suomeninio darbo patyrimas, jo kantrumas ir įgimta jo tolerancija nugalėjo visus pavojus ir ligonių kasos virto Lietuvos gyvenimo būtinybe.

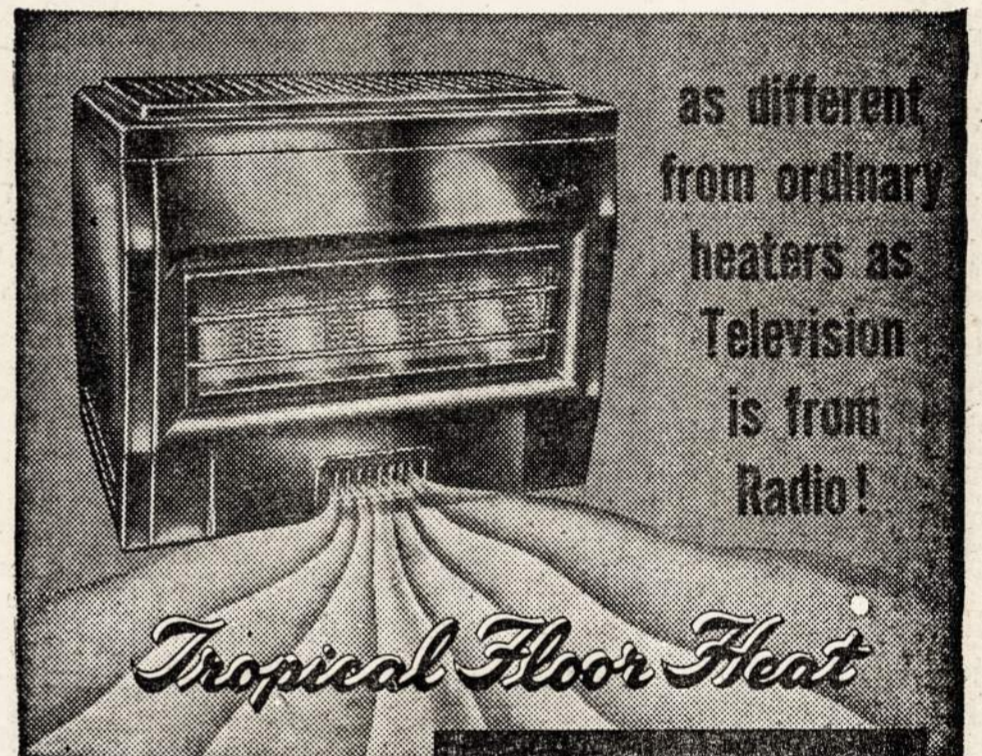
Kipras Bielinis dar caro laikais spaudoje yra rašęs apie socialinio draudimo reikalingumą darbo žmonėms ir štai jam pačiam teko prie to darbo prisidėti: seimuose socialinio draudimo įstatymą svarstant, o vėliau gyvu darbu ligonių kasas Lietuvoje organizuojant.

Tremty, V. Vokietijoje, Kipras Bielinis atsidėjęs dirbo Lietuvos laisvinimo bare ir dabar, atvykęs čia, į JAV, pasistūmėjęs gerokai pirmyn, Lietuvos laisvinimo darbe varo gilią vėgą.

K. Bielinis gimė 1883 m. rugsėjo 26 d. Nemunėlio Radviliškio vls., Biržų apskrity.

Palinkėsime jam ilgų metų ir visuose jo užsimojimuose gražios sėkmės! —J. Vilks.

GET THE GAS HEATER BACKED BY
\$38,342,000
OF HEATER EXPERIENCE

You owe it to yourself to SEE the SENSATIONALLY BETTER --

Sieglers
PATENTED AUTOMATIC
GAS HEATER

ILLINOIS FURNITURE AND
RADIO COMPANY

1570 N. Milwaukee Ave. Humboldt 9-1600

Jei keliatės į kitą butą ar miestą, esu pasiruošęs saugiai ir tvarkingai pervežti daiktus

Ilgų metų patyrimas, pigus ir sąžiningas patarnavimas.

JUOZAS NAUJOKAITIS

6819 So. Rockwell St. Walbrook 5-9209

NATIONAL HOMES
2, 3 AND 4 BEDROOM HOMES—RANCH STYLES

Near Calumet Expressway, 45 minutes to Chicago Loop
by South Shore Electric — As low as

\$995 DOWN — \$58 MONTHLY

FURNISHED DISPLAY HOME
7307 WHITE OAK AVENUE
HAMMOND, INDIANA

BALDWIN BUILDERS, INC.

Open daily 5 to 8:30 P. M. Sunday 1:30 to 7:00 P. M.
HAMMOND, INDIANA
RUSSELL 7040

Legenda apie vėją ir gražiąją Parvatį

(Tęsinys)

— Palauk, — suriko mergaitė ir prisegė antrą mėlyną žiedą, — tai mano antra akis, verkianti tavęs. Grįšk greit.

Jis nuskrido vėju kalnais, vartydamas visa pakely, tik žarijas palikdamas, kur jo vežimas žemę paliesdavo. Jame buvo audra, gimė pagieža ir visas oras buvo tuo pripildytas. Gamta jutė jo šėlimą ir medžiai linko prie žemės, lyg norėdami pasislėpti nuo Sivos kančių.

— Tu jau vyras, — pasveikino jį rūstusis Durga, grįžus namo. — Agni man pasakojo ir aš tau gelbėsiu. Vykstame!

— Tik ne su tuo blogio vežimu!

— Kas sakė, kad jis blogis? Visa galima blogiu išversti. Galiva skristi ir be jo.

Ir jiedu pakilo. Kur Durga papūtė dvasią — visa atgijo, kur mostelėjo ranka — gyvybė siūbavo, kur nusišypojo — žiedai prasiskleidė.

— Tu mano draugas, — pasakė Durga, nusileidžiant į merginos tėvo sodą.

Siva žiūrėjo į draugą, taip žiauriai atrodantį, bet gyvybę ir pavasarij skleidžiantį aplink.

Verkdama jų pasitikti bėgo Parvati.

— Ak, mano širdies džiaugsmė, — sušuko ji, krisdama į jaunikaičio glėbį.

— Aš čia, žiūrėk, tavo prisegtos gelės skaisčios ir mėlynos.

— Bet aplink visa mirė, — pasakė senis tėvas.

Ir Siva maldaujamai pažiūrėjo į Durgą.

— Aš čia bejėgis, kur Agnis dukra Meilė viešpatauja: tai judviejų galios sritis. Galiu tau duoti kūrimo galią. Laikyk stipriai Parvatį.

Jis palietė Siva pirštu ir papūtė savo dvasią. Jaunikaitis pajuto ugnį, džiaugsmą ir jėgą.

— Mostelk ranka per sodą, — paliėpė Durga. Šis įvykdė.

Akimirkoje atgijo žolė. Prasiškleidė vėl žiedai. Prikvipo oras. Sučiulbo paukščiai. Parvati, prispaudusi prie jo, šnibzdėjo:

— Aš laiminga: jaučiu tave ir tu apimi mane visą savo vėsuliškame dūkime.

— Būkite laimingi! — pakildamas nuo žemės, sušuko Durga.

— Leisk padėkoti, — kalbėjo senas tėvas.

— Taip, bent padėkoti leisk, — kildamas į padanges su Parvati, šaukė Siva.

— Nereikia, nereikia! Naudo kitės gauta galia ir kurkita: sulauksite protingiausio tarp dievų sūnaus! Cha, cha, cha...

Kvatodamas nuskrido Durga.

— Kai ištiks nelaimė, šaukite mane, — iš aukštybių pasigirdo jo balsas.

Kai jiedu nusileido atgal, sodas buvo pilnas gyvybės ir džiaugsmo. Tėvas stovėjo prie rūmų susimąstęs, o motina iš aukštybių šypsojosi.

— Tegu įvyksta, — pasakė jis ir atidarė duris.

— Aš jaučiu tave many ir

esu neapsakomai laiminga. Mano kūnas dreba iš baimės netekti tavęs, — šnibzdėjo ji jaunikaičiui rūmų viduje, spausdamosi prie jo, lyg norėdama visa susmegti į jo švelnias vėjo bangas.

— Aš gyvenu tik tavimi ir jaučiu saulės galią tarp mūsų.

— Šie rūmai mudviem maži, ir vistiek šalia tavęs man per daug erdvės.

Ir jiedu buvo laimingi, kūrybingi, tą išsipildymo Naktį.

— Aš noriu, kad tu būtumei taip laimingas, — žiūrėdama per langą į žaibų trankomą kalną, pasakė Rožės Žiedelis.

— Vien noro nepakanka, — atsakė Lu Pa.

— Ko dar reikia?

— Paklausk toliau, — tęsė jaunikaičis. — Kitą dieną Siva su Parvati...

— Kaip vyras su žmona? — užklausė mergaitė.

— Aišku, kaip vyras ir žmona, — patvirtino vaikas, — atskrido ant šio kalno sukti saulizdo.

Kai jiedu pradėjo triūsti, tuoj atskubėjo šimtai draugų į pagalbą. Žuvys, vėžiai, jūrų žvaigždės, unguariai iš jūros dugno kėlė gintarą, perlinukės gražiausius kiautus sienų papuošimui. Iš urvų išlindę žvėreliai krovė stiprų pamatą. Skruzdės nešė smėlį. Kregždės lipdė sienas. Bites iš vaško darė krosnis. Žiogai slydino langams auksinius rėmus. Debesys nešė vandenį. Saulė džiovinė mūrijamas sienas. Lakštingalos sokė medžiuose, kad linksma būtų visiems dirbti.

Darbas, lyg vanduo katile, virė kalno viršūnėje. Rūmai augo, lyg grybas saulės spindulių paliestas.

Vėjas plasnojo nuo vieno būrelio prie kito ir vis nuo jų kak-

(Tęsinys 12-me psl.)

For
Finest
Selection
of
Men's
Formal
Wear
Come to

Hollywood

TUXEDO RENTAL

938 W. 63rd St. WA 5-1251

11—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

—SATURDAY, SEPTEMBER 19, 1953

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Moderniškiausi baldai, 1954 metų modelio televizijos aparatai: ZENITH, MOTOROLA, WESTINGHOUSE, SYLVANIA ir daug kitų. Skalbiamos mašinos, šaldytuvai, gazo šildymui pečiai: SIEGLER, MOORE IR kiti. Radio aparatai, kilimai, spyruokliai, matracai ir visa, kas tik reikalinga namų įrengimams.

Lengvi išmokėjimai, sekmadieniai jokių takų.

FURNITURE CENTER INC.

Imonės vedėjas JUSTAS LIEPONIS

3222-24-26 So. Halsted Str. Victory 2-4226

Imonė atidaryta: Pirm., Ketv. 9-9:30. Kitomis dien. 9-6. Sekm. 10-5 val.

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS

DABAR YRA LAIKAS ĮRENGTI SAVO NAMŲ ŽIEMAI

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel. VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Diena Ateis — Būsi Linksma Sutaupes

Taigi pradėk taupyti šioje lietuviškoje istaigoje.

BRIGHTON SAVINGS moka 3% procentus

Kiekvieno taupytojo indėlai yra apdrausti iki \$10,000.00

BRIGHTON SAVINGS and LOAN ASS'N.

4071 Archer Ave., į vakarus nuo California Ave.

Telefonas: LAfayette 3-8248

CHARLES ZEKAS, Secretary

OFISO VALANDOS:

Pirmad., Antradi., Penktadi. ir šeštadi. 9:00 ryte iki 4:30 po pietų.
Treciadi. 9:00 ryte iki 12 v. diena. Ketvirt. 9:00 ryte iki 8:00 vak.

Žinokite kodėl vis daugiau šeimų taupo čia

Mūsų šis santaupų skyrius yra tinkamiausias investuoti pinigų, kuriuos šeimos turi investuoti atsargiai — pinigų vaikams mokslui užtikrinti, namui nusipirkti, savo gyvenimo saugumui sustiprinti. Žiūrėkite į apdraustas čia santaupas kaip į savo šeimos finansinės ateities svarbią dalį.

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted St. Chicago 8, Ill.

Telefonas: HAYmarket 1-2028

VALANDOS: Pirmadieniai, antradieniai ir penktadieniai nuo 9 ryto iki 4 val. vakaro. Ketvirtadieniai nuo 9 ryto iki 8 vakaro. Treciadieniai uždaryta. Šeštadieniai nuo 9 val. ryto iki 3 val. po pietų.

NEMOKAMAS PARKING LOT 1804 SOUTH HALSTED

(Tęsinys iš 11-to psl.)

tų nuvydavo prakaitą. Kai jis grįžo prie Parvati, ši jam pasakė:

— Žiūrėk, kiek čia triūsia: tai vis mudviejų draugai.

— Tavo, — atsakė Siva.

— Kodėl vien mano? — su-nerimusi užklausė Parvati.

— Kad visi dirbantieji vyrai ar merginos — nė vienos motinos.

— Tu apsirinki: arčiausia tavęs yra dirbanti motina. — Ji paėmė jo ranką, pridėjo prie paširdžio. — Ar jauti, kaip mūsų kūdikis žaidžia?

— Koksai džiaugsmas! — sušuko vėjas ir ėmė linguoti savo vaiko motiną.

— Matai, brangusis, — kalbėjo ji meiliai, — mes motinos esame tik jums ir jūsų vaikams ir negalime niekur eiti.

Supratęs jos mintį, nunešė ją per triūsiančias minias. Jam rodėsi, kad jie visi žino ją esant jau motiną. Nunešęs toliau nuo triukšmo, pasodino ją medžio šešėly, gražioje vietoje.

— Palik dar valandėlę su manim, — prašė ji: — džiaugsmas liečia abu lygiai

— Manes darbas laukia, — ir nuskrido prie rūmų.

— Tu neliūdėk: mes atskleisime tuoj žiedus, jų kvapas atstos vėjo glamones.

— Niekas negali jų pakeisti... — O jūs, mielosios rožės, kaip čia atsiradote?

— Pasekėme judu. Mes tarpstame ten, kur meilė gyvena: esame jos ženklas.

— Taip, kvapsnūs, gražūs jūs žiedai, bet palietus kiekvieną sužeidžiate.

— Toksai mūsų deivės Meilės įstatymas. O vistik visi mus mėgsta.

— Ir mes su jumis, — pasigirdo po Parvati kojomis silpnas balsas. — Meilės karalija visada prasideda nuo mūsų.

— Ir jūs čia, mano ištikimosios neužmirštuolės? Būkite tikros, čia netrūks jums drėgmės.

Chester Mocny, United Currency Exchange savininkas ir vedėjas, 1012 West 31st Street, sako: "Jeigu jūs norite gerų akinių, būtina užeikite pas Dr. R. J. Berk, 3502 So. Halsted Street. Mano profesijoje geras matymas yra labai svarbus dalykas, o nuo to laiko, kaip Dr. Berk pritaikė man akinius, aš galiu dirbti visą dieną, nenuvargindamas akių, be jokio akių įtempimo!"

Jūs taip pat galite išsivaduoti nuo akių įtempimo ir galvos skaudėjimo. Užeikite pas Dr. R. J. Berk dar šiandien! (Sk.)

— Mes išbarstysime apie rūmus savo sėklas ir pakvips visas oras nuo mūsų žiedų, — čiaškėjo radastos.

— Dėkui ir jums, mano mažytės gražuolės, jūsų kvapas visada gaivindavo mane.

— Mes taip pat atidarysime savo žiedus čia apie rūmus, viliosime į juos bites, kurios pri- neš jums daug saldaus midučio, — kalbėjo liūtažandžiai.

— Ir kuo ša jums atsilygin- siu už tą visą?

— Vienu meiliu žvilgsniu į mus.

— Mes per visą vasarą krau- sime vis naujus žiedus, — ne- nusileido rožės: — šių rūmų ap- linka priklausau mums!

— Kas taip gali pagražinti so- de takus kaip mes, sustoję abe- juose keliukų pusėse. Kas gali gražiau padabinti tokiuos lapų krūmais ir, lyg gražiausiomis skrybėlėmis, pasipuošusiais žie- dais? — vos į kalną įkopte, įsiki- šo į kalbą pinavijos ir jurginai.

— Ir mes, ir mes jau čia. Nors negalime puošnumu pasi- girti, — iš pasakos jurginų smulkia ristele atbėgdamos, kal- bėjo ramunės, — bet mūsų ma- žyčiai žiedeliai irgi bus naudin- gi.

— Ir jūs visi paskui mane at- vykote?

— Paskui jus abu: tai reika- linga meilei. Kitaip ji nubluk- tų: mes atgaiviname ją, priduo- dame spalvą ir kvapsnį jai.

— Kokios jūs gerutės, mano brangiosios gėlės! Aš jus visada mylėsiu.

— Mes tik meile ir gyvename, — atsakė gėlės choru ir ėmė rinktis vietas arti rūmų. Toliau, už jų, stoji krūmai ir persikai, o už jų eglės ir pušys. Atskar- džioose šaknis suleido baltosios akacijos ir plačiašakiai bukai, o dar žemiau, kalnų papėdėse, lyg sargyboje, sustojo stipruo- liai ažuolai.

Visur čia buvo miela ir gra- žu: kiekvienas gyvis čia dėjo savo meilės trupinėlį. Bet ne- visada taip esti, kaip iš pavir- šiaus atrodo... Ir čia žiūrėjo da- bar į viską du asmenys su pavy- du ir pagieža. Tai buvo Perkū- nas ir jo bičiulis Ridra. Vienas tūnojo giliai po kalnais, o kitas vandenyno dugne. Abu sekė kiekvieną judesį kalno viršūnėje ir troško keršto.

Kai rūmai buvo baigti, Siva paėmė už rankos Parvatį ir įve- dė.

— Kaip čia, pas tave, gražu! — sušuko žmona.

— Pas mudu, — pataisė Si- va: — šių rūmų dvasia esi tu, mano brangioji Parvati.

(Bus daugiau)

Dr. V. Daugirdaitis-Sruogienė

Lietuvos Istorija

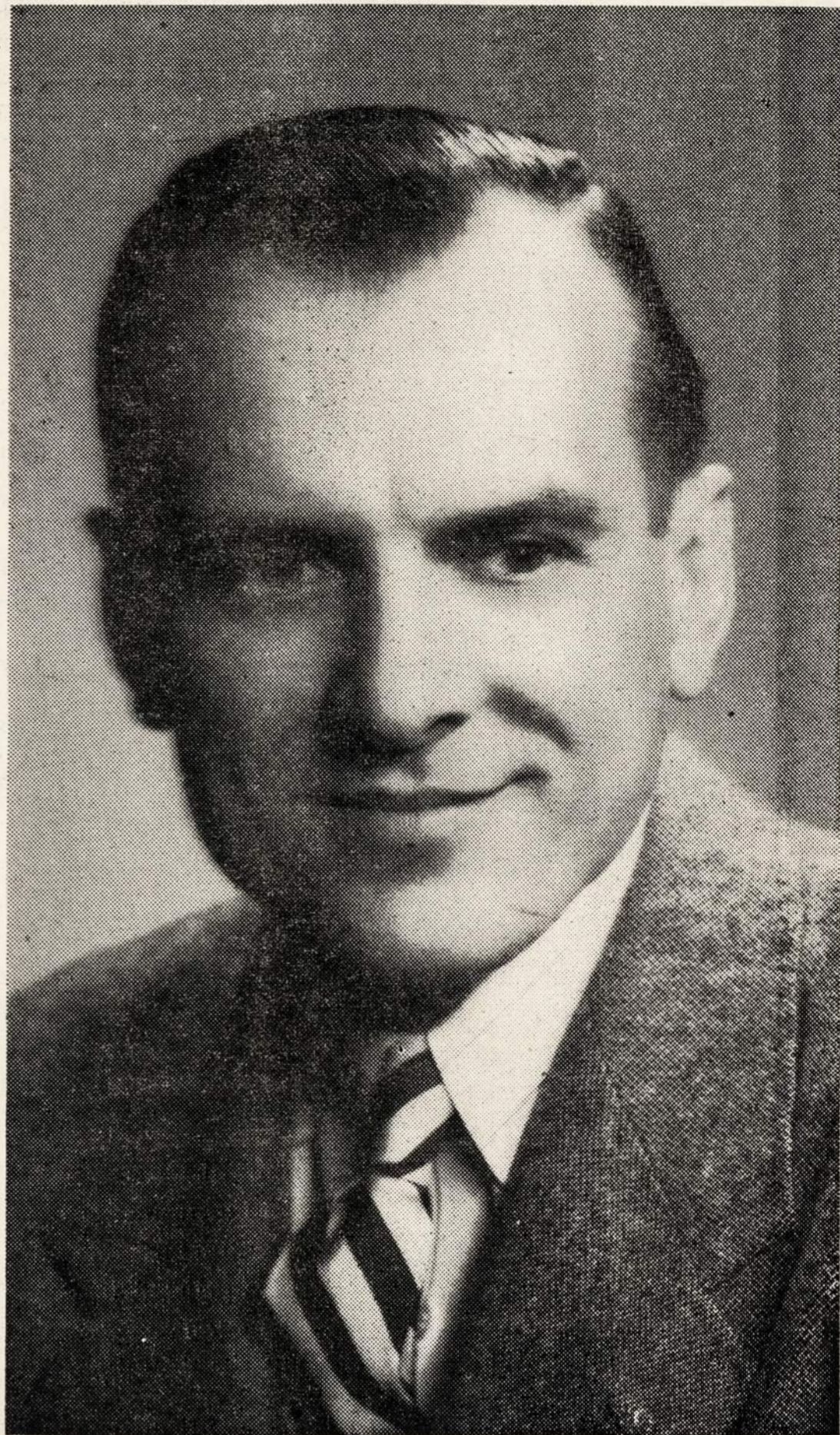
jau spaudoje ir išeis šio mėnesio pabaigoje ar spalio pradžioje. Ši knyga pripažinta tinkama mūsų mokykloms istorijos vadovėliu. Lituanistinės mokyklos, suinte- resuotos šia knyga, prašomos apie tai painformuoti leidyklą

TERRA

748 West 33rd Street
CHICAGO, ILL.

12—NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, SEPTEMBER 19, 1953

JUOZAS MOZERIS IŠRINKTAS ILLINOIS VALSTYBĖS TAUPYMO BENDROVIŲ SAJUNGOS PIRMININKU

Juozas M. Mozeris, District Savings bendrovės vedėjas, kuris pernai buvo Cook County Council of Insured Savings and Loan Associations pirmininku, šiomis dienomis susilaukė dar didesnės garbės.

Šią savaitę Chicagoj įvykusiam Illinois valstijos Taupymo ir Paskolų Bendrovių Lygos metiniam suvažiavime Mozeris tapo išrinktas tos milžiniškos organizacijos naujuoju pirmininku. Šioj lygoj priklauso kiekviena Illinois valstijos taupymo bendrovė ir jų bendras turtas apima du bilijonu dolerių. Niekad anksčiau joks lietuvis nėra susilaukęs tokios garbės ir tokio pasitikėjimo.

Suvažiavimas tęsėsi 4 dienas ir jame dalyvavo netoli tūk- santis asmenų, jų tarpe buvo visa eilė pačių žymiausių finansininkų ir ekonomistų netik iš Illinois valstybės, bet ir iš New Yorko bei Washingtono.

Praeitais metais jis buvo tos lygos vicepirmininkas. Kada buvo nubalsuota sekamas seimas šaukti Chicagoj, tai Mozeriui atiteko garbė ir atsakomybė būti 1953 m. suvažiavimo surengimo generaliniu pirmininku.

Šios pareigos įgalino Mozerį dar plačiau praplėsti Chicagos lietuvių gerą vardą. Taip, pavyzdžiui, pono ir ponios Mozerių pastangomis seimo metu visos moterys (atstovų moterys ir duk- terys) atliko ekskursiją į naująją lietuvių Marijos akademiją. Ten seselės kazimierietės ir akademikės taip gražiai viešias pri- ėmė, kad jos to vizito niekad neužmirš.

Kitą seimo dieną specialiam moterų priėmimo, Mozerių prašomas, Algirdas Brazis padainavo. Ir čia, suvažiavusios ponios iš visos Illinois valstijos, vienbalsiai "nubalsavo" skaityti Brazį jų mėgiamiausiu operos dainininku.

Mozerio gabumai ir draugiška asmenybė iškėlė jį aukštai amerikiečių tarpe. Tatai pilnai įvertinama ir lietuvių tarpe. Jo vedamoji District Savings bendrovė yra viena pavyzdgingiausių, stipriausių ir smarkiausiai augančių finansinių institucijų visoj Illinois valstybėje.

Chicagos lietuviai tikrai gali pasididžiuoti Mozeriu.

—Lietuvis Finansininkas

GARSINKITĖS "NAUJIENOSE"